

ROM

Rom mbal tuku waᅇ Paulusᅇge kuyarna

Yesus nu luka samba mbol kina le yar 27 kinaig le Paulus nu Korinᅇge minmba Rom mbal tuku waᅇ te kuyarna.

Rom tumbraᅇ ta Rom mbal tuku tumbraᅇ sunᅇgo. Paulus nu Romᅇge Kristus tuku mbal kaᅇgernu kambim idusna ta nuᅇ pironᅇge ndin tukulna le nu waᅇ te kuyarmba pilna le nane tugum kina.

Waᅇ te mbolᅇge Paulus nu teᅇenmba tumsingit. Kuate nu purfeᅇnu ndo minmba une fudiᅇmba mata ake kusrewam kumuᅇ kuga. Sine ᅇakmba une ᅇak tukunu sine Kuate am mbolᅇge tiᅇgam kumuᅇ kuga. Ande nu Zu mbal tuku tukul pasa ᅇakmba dubikuwa ta nu abo ᅇak minmba minam kumuᅇ ta Zu mbal nane tukul pasa ta dubikam fugunaig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig.

Kasomok mbal nane tukul pasa kugatok minig ta naᅇgine pileᅇganu wam kumumbi dubi ndakinaig tukunu nane mata une mbal mayok kinaig. Ta tuku taᅇgo ᅇakmba Kuate tuku pa tam tuku minig.

Piti ta ᅇgamukᅇge Kuate nu ndin ande wakeina sulumba kiᅇo nuᅇge kukulna le nu taᅇgo tuku une kuramba piya ᅇayonu tumba ail kazrai mbolᅇge kumna. Kile ande nu Kristus tuku kume tuku

sanjri tomba tingate ta Kuate nu tanjo ta tuku ngamunggal son kanjermba nu tinjeknu njgate.

¹ Ye Paulus Yesus Kristus tuku piro tanjo tane Rom mbal tuku waje te kuyaret. Ye aposel minam tuku Kuate nu ye tuku nyu te-mayokna sulumba nuje pasa mayenu kukliwam tuku ye madiyina.

² Kuate tuku pasa mayenu kile prote ta o buk Kuate nu wam ta prowamngat nga nuje tuan tanjo saningina le dir pasa kuyarke likinaig. ³ Pasa mayenu ta nuje Kinjo nuje tuku. Nu tanjo mayok kina ta David tuku ndare mbolnge mayok kina. ⁴ Nu Kuate ndon ndindo minnaik ta nu kumna sulumba man abonga tinga Kuate tuku Kinjo minna ta kilimok mayok kina. Kuate tuku Kinjo ta nu singine Sunjo Yesus Kristus. ⁵ Nu ake sinan ye make pilmba aposel minam tuku ye tuku nyu te-mayokna. Kasomok mbal njakmba Kristus tuku pasa ismba son nga dubiwaig le nu tuku nyu tanjo njakmba ngamuknge sungokuwa nga nu aposel piro ta ye sina. ⁶ Kuate nu tane kasomok mbal turmba Yesus Kristus tuku mbal minam tuku wikina.

⁷ Tane Romnge mine likade singine Mam Kuate nu tane nuje mbal minam tuku maditingina ta ye tane ndon pasatam prowet. Singine Mam Kuate nu tane tuku kume purmba minit. Nu nale singine Sunjo Yesus Kristus ndon tane make patika ngamunggal wamdus bul sertinguwaik. Son.

Paulus nu Rom kambim tuku wamdusmba minna

⁸ Tane Yesus Kristus tuku son mayede le kilke mbol mbal njakmba isig. Ye ta tuku gare-gareka Yesus Kristus tuku nyu mbolnge yije Mbara tuku

nyu te-dunget. ⁹ Ye Kuate tuku piro tanjo minet sulumba nuŋe Kiŋo tuku pasa kukliwam tuku yiŋe wamdus ŋakmba pilet. Ye pasa satinget te yabri tinje nda ta Kuate nu kila. Ye yabanget ait ŋakmba mbolŋge tane gilai ndanget. ¹⁰ Kuate nu ndin ande tumyuwa le ye tane tugum prowam tuku nu yabanmba minet. Ye ait kuennu tane tugum prowam tuku tairnget. ¹¹ Ye tane tugum promba Tukul Guwa tuku sanjri afu tinji le tane sanjri tingap ŋga ye wamdus sunjo ŋak minet. ¹² Ye pro tane tuku ŋgamunjal son kanjermba ye mata wamdus bul seryuwa le sine ŋakmba sinjine ŋgamunjal son manau mbolŋge ŋgamunjal mukuk munju ninje-ninjekube.

¹³ Tira kame, tane ye tuku wamdus te kila palpe. Ye tane Rom mbal tugum prowam tuku ait sungomba iduset ta wam afunje ye tuku ndin tukulde le ye tane tugum pro ndawet. Ye kasomok mbal afu tugumŋge piroken sulumba alonu kanjerken tanjamba ye tane ŋgamukŋge alonu tanjan kanjerkam tuku idusmba tane tugum prowam saket. ¹⁴ Tanjo ŋakmba pasa mayenu isam tuku piro ta ye tuku wai mbolŋge minit. Tumbran sunjo mbolŋge minig mbal, yamban mbal, kila sugo ŋak mbal, kila kugatok mbal nane ŋakmba pasa mayenu isam tuku ta ye tuku piro. ¹⁵ Ta tuku ye tane Rom mbal mata pasa mayenu tinjam tuku wamdus sanjrinu pilet.

¹⁶ Ye Kristus tuku pasa mayenu tuku wamdus sungokanu ŋak minet. Pasa ta tanjo turkam tuku sanjri ŋak. Ima nu pasa mayenu ismba Yesus Kristus tuku son ŋgate ta Kuate nu tanjo ta tuku

muskil te-tiwe tuwit. Ambonga Zu mbalnge ndo. Kile kasomok mbal turmba. ¹⁷ Pasa mayenu tanje Kuate nu tanjo tinjeknu kile-mayokkate ndin ta tumsingit ta tenemba. Ande nu Kuate am mbolnge tinjeknu mayok kinit ta nu Kuate tuku sangri tomba tingam tuku wam ta mbolnge tugu pilmba ka ngamunggal son sangri tingate ta ndin not. Kuyar pasa wam ta tuku tenemba sakate.

Tanjo nane Kuate tuku sangri tomba tinga nu am mbolnge tinjeknu mayok kinig mbal nanenge ndo abo jak minmba minamngaig ngate. *Habakuk 2.4*

Tanjo tuku mbar manau

¹⁸ Nane Kuate pitaimba manau ngaionu kade sulumba tugusek pasa peumba minig mbal Kuate nu samba mbolnge nane tuku wam ngaionu ta tuku gubra sunjo jak minit ta kilimok tumningit. ¹⁹ Kuate tuku manau magenu ta tanjo kila palm-bim tuku minig. Kuate nu wam ngaionu kade mbal ta tugusemba tumningit le kila pilig. ²⁰ Nu kilke te wakeina le nuje manau kilimok mayok kina le tanjo nane katesenaig. Nu aganj ndende kile-mayokkina ta sine kanjerka Kuate tuku wam kanjer ndakeg ta kila patikeg. Nu Mbara Sunjo Ndindo sangri njayo minmba minit ta sine kila mineg. Wam ngaionu kade mbal ta nane mata kila minig tukunu nane nanjine mbar te-ibenjam kumunj kuga. ²¹ Nane kila minig ta nu Mbara Sunjo Ndindo nga nu tuku nyu te-du ndangade. Nu wam ke likate ta tuku nu gare pasa ande sa ndade. Nane nginngan wamdus tumba nane wamdus tugusek kugatok ma make sinamnge minig. ²² Nane

nanjine mironj payamka sine kila njak mbal nga sakade sulumba nane njingnan mbal ndo mayok kinig. ²³ Nane tango, sar umañ, agañmor, mbeñ, kumig tuku agañ ta njakmba kanunu wakeika agañ kame ta mbarinjningig sulumba nane Kuate nu sañgri sunjo njak minmba minit ta nane nu idusmba mbarinj ndade.

²⁴ Nane Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane nanjine nzali njagonu dubika wamdus kutur sunjo tuku sañgri kumnemnje minig. Tanjamba nane nanjine nanjine njarusu kikokam tuku mañau ke likade. ²⁵ Nane katesek Mbara pitaide ta tuku nane tanjade. Nane yabri wamdus dubimba agañ ndende Kuatenje wakeikina ta mbarinjnjmba minig. Kuate nu agañ ndende wakeikina ta nane nu mbarinj ndade. Nyu te-dungam tuku wam nu mbolnje kumba minmba minam tuku minit. Son.

²⁶ Nane tanjamba Kuate pitaide tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane nzali njagonu kikokam tuku mañau sañgri kumnemnje minig. Pino kame nane tango ndonj minam tuku mañau ndinok ta mbilmba kiko mañau ke likade. ²⁷ Tanjo kame nane pino ndonj minam tuku mañau mbilmba tanjo tanjo ndo minam tuku njamungal kunde-kundenjgit le kiko mañau ke likade. Nanjine mbar ta tuku lafunu kumumbi nanjine njarusu mbol prode.

²⁸ Nane Kuate nda kanjeranu sukde tukunu Kuate nu nane wai kusrekate. Tanjate le nane njingnan wamdus kutur sunjo tuku sañgri kumnemnje minmba mañau nda kam tuku ta ke

lika minig. ²⁹ Nane tuku mine mbar maŋau kumunŋanu ŋak minig. Nane wam ŋaigonu ke lika afu tuku agaŋ ndende kilam tuku piriride. Nane afu ake sinaŋ piti serniŋmba nane tuku mine maŋau tuku am kikoŋ tiŋgade. Nane afu bale faram idusde sulumba nane ndoŋ kualeyaukade. Nane yabri maŋau kile-mayokka nane afu tuku nyu kile-ibenŋka miŋge motmotkade. ³⁰ Nane afu waŋe pasa niŋgig sulumba Kuate kasurde. Nane afu tugumŋe maim-maimka naŋgine tumail te-duŋga ŋgarosu payamkade. Nane wam ŋaigonu kitek kam tuku tumtumde sulumba ina mam tuku miŋge pitaikade. ³¹ Nane wamdus tugusek te ndakade. Afu tuku wam nane ke maye ndade. Nane kume pur maŋau mape maŋau kugatok minig. ³² Maŋau ŋaigonu taŋamba ke likade mbal nane kumam kumuŋ ŋga Kuate nu tukul pilna ta nane kila. Nane kila ta nane wam kame ŋaigonu kusre ndaka kumba minig. Ta ndo kuga. Afuŋge taŋamba kade le kaŋgerka nane kumumbi kade ŋga sakade.

2

Kuate nu taŋgo ŋakmba pileniŋgamŋgat

¹ Ne afu mbarde le kaŋgerka nane mbarde ŋgate ta ne mata mbar taŋaŋ ŋak tukunu ne maŋau tamba naŋe mironŋ ye une ŋak ŋgate. Ne taŋaka naŋe mbar te-ibenŋam tuku ndin tukulmba naŋe mironŋ pa mbolŋge pilit. ² Maŋau ŋaigonu ŋakmba kuyarke likit ta taŋamba maŋau kade mbal Kuate nu lafunu niŋgit. Nu mbar ndate kumumbi kate ta sine kila.

³ Ne wam ŋaigonu taŋamba ke likade mbal pileniŋmba ne maŋau ndui ta kate ta Kuate nu pa

se nda nga idus ndawa. ⁴ Kuate nu ranġun mayenu nu nġan minmba pitik ndo mbar tuku lafunu tine ndakate. Ne Kuate tuku maġau mayenu ta mbilmba wamdus mbar ndawa. Nu ne tuku mbar nda kaġgeranu suke nda nga idus ndawa. Nu ne nġgamuġgal biye mbila nga tairnġa ranġun mayenu tinit.

⁵ Ne wamdus karennu pilmba nġgamuġgal biye mbilam mbulit. Nane maġau tamba ait sunġo tuku ne gubra tam tuku nġirman pilmba minit. Ait ta prowa le Kuate nu tanġo kumumbi pilenġate wam ta kilimok mayok kaġgat. ⁶ Tanġo nġakmba maġau ke likade ta nu kumumba lafunu niġgamnġat. ⁷ Nane afu samba mbolok nyu kilnġa abo tugu nġayo ndanġam tuku ta ndo idusde sulumba wamdus sanġrinu pilmba wam magenu ke likade mbal ta Kuate nu abo tugu minmba minam tuku niġgamnġat. ⁸ Nane afu nanġine nġgarosu ndo idusmba tugusek pasa pitaide sulumba maġau nġaigonu dubikade mbal ta Kuate nu nane tuku gubra sunġo tumba pa sunġo niġgamnġat.

⁹ Ait ta mbolnġe maġau nġaigonu ke likade mbal piti kaġgermba sinamanzer sunġo tamnġaig. Ambonġa Zu mbal mbolnġe kasomok mbal turmba. ¹⁰ Nane maġau magenu ke likade mbal nane samba mbolok kilnġa, nyu sunġo, nġgamuġgal mukuk wam ta nġakmba kilamnġaig. Ambonġa Zu mbal mbolnġe kasomok mbal turmba. ¹¹ Kuate nu tanġo nġakmba mbolnġe maġau tinġreknu ndo te-mayokte. Nu ande kusre ndate.

¹² Nane Moses tuku tukul kila minmba wam nġaigonu ke likade mbal nu nane tukul mbolnġe pilenġa pa kumumbi niġgamnġat. Nane Moses

tuku tukul gilai minmba wam n̄aigonu ke likade mbal nu tukul pasambi pile ndanja nan̄gine mbar mānaumbi pilēnga pa nīnguwa le n̄gisikam̄ngaig. ¹³ Moses tuku tukul pasa ise ndo kade mbal nane Kuate am mbol̄nge tīnreknu mayok kine ndakade. Tukul pasa dubide mbal nane ndo Kuate am mbol̄nge tīnreknu mayok kinig.

¹⁴ Kasomok mbal afu Moses tuku tukul pasa gilai minmba nan̄gine kilambi kamusmba tukul pasa tānān̄ dubikanu sukde ta nan̄gine miron̄ tukul n̄ak. ¹⁵ Tukul pasa ta nan̄gine n̄gamūngal sinam̄nge minit ta nane te-mayokde. Nan̄gine pilēngam tuku wam tānge tukul tuku ma mbol̄nge ndin mayenu tumningit. Tumnīnmba ait afu piti sernīngit. Ait afu wamdus bulok nīngit. ¹⁶ Ye pasa mayenu kukliwet tānge tējenmba tum-sīngit. Ait sun̄go prowa le Kuate nu Kristus Yesus mbol̄nge tāngo tuku wamdus kuirok n̄akmba pilēnīngam̄ngat.

Zu mbal tuku mbar wamdus

¹⁷ Ne ye Zu tāngo n̄ga sakate. Ye une tāngo kuga ye Moses tuku tukul pasa n̄ak n̄gate. Kuate nu ye tuku Mbara minit n̄ga ne payamkate. ¹⁸ Ne sakate: Afunge tukul pasa tumyinaig le ye Kuate tuku nzali n̄akmba kila minmba mān̄au mayenu pilēnga kam kumūn̄ n̄gate. ¹⁹ Ye am tukulok mbal ndin tumnīngit. Wamdus ma make sinam̄nge minig mbal ye bulu tānān̄ kil̄n̄anīngit. ²⁰ Ye wamdus tugusek kugatok mbal nane kile-tidinga wamdus gisleknu mbal tumnīngit n̄gate. Ne tukul pasa mbol̄nge kila tugusek n̄akmba n̄ak tukunu ne afu tān̄amba turkam kumūn̄ n̄ga ne iduste.

²¹ Ne afu tumningit ta ne nane ngaro tum ndate nga ye iduset. Ne nane kuayar ndawaig nga saningit ta ne nane mironj kuayar ndate? ²² Ande tuku pino kuayar ndawaig nga saningit ta ne nane mironj ande tuku pino kuayar ndate? Ne yabri mbara kanunu kanjerka njule paranate ta ne yabri mbara mbarinjam tuku wandek sinam kinit sulumba aganj afu kuayar ndate? ²³ Ne ye Zu tango ye tukul pasa njak nga payamkate ta ne tukul pasa ta lukamba Kuate tuku nyu njayo sili ndawet nga iduste? ²⁴ Kuyar pasa tane Zu mbal tuku tenjemba sakate.

Tane tuku manjau njaignou mbolnje kasomok mbal nane Kuate tuku nyu tumba njayo silide nga sakate. *Aisaia 52.5*

Kuate am mbolnje ima nu Zu tango ndinok

²⁵ Zu tango, ne ngaro pikit sulumba tukul pasa njakmba dubikate ta ngaro pikit manjau ta alo njak. Ne tukul pasa lukamba minmba ne ngaro pikit manjau ta Kuate am mbolnje ngaro pike ndakanu tananj minit. ²⁶ Tanjamba ndo kasomok tanjo ande ngaro pike ndakate sulumba nu Kuate tuku tukul pasa dubikate ta nu Kuate am mbolnje ngaro pikanu tananj minit. ²⁷ Kasomok mbal nane ngaro pikam tuku manjau kugatok ta nane tuku afu tukul pasa dubide. Tane Zu mbal afu tukul pasa tuku wane njak minmba ngaro pikig manjau dubimba tane tukul pasa lukakade. Tane tuku mbar kasomok mbal ta mbolnje kilimok mayok kinig. ²⁸ Ande nu ngarosu tuku manjau dubimba Zu tango mayok kinit ta nu Zu tango ndinok kuga. Ngarosu mbolnje ngaro pikig ta ngaro pike ndinok kuga. ²⁹ Ande

nu nuŋe ŋgamuŋgal ŋakmba Kuate tuwit ta nu Zu taŋgo ndinok. Tukul pasa dubimba ŋgaro pikig wam ta ŋgaro pike ndinok kuga. Tukul Guwa nu taŋgo sinamŋge pirokate ta nu ŋgaro pike ndinok ŋak minit. Ande nu Zu taŋgo ndinok mayok kinit ta taŋgoŋge nu tuku nyu te-du ndaŋgade. Kuatenge nu tuku nyu te-duŋgate.

3

¹ Tane Zu mbal ye tuku pasa ta ismba ndaŋmba idusde? Sine Zu taŋgo mineg ta alo kugatok ŋga idusde? Ko ŋgaro pike maŋau ake teg ŋga idusde?

² Kuga. Ye taŋamba idus ndawet. Kuate nu sine Zu mbal wam magenu suŋgomba siŋgina. Wam ande teŋenmba. Nu nuŋe tukul pasa kulatkam tuku sine Zu mbal wai mbolŋge pilna.

³ Sine tuku mbuŋ afu pasa ta kulat ndakinaig le Kuate nu wamduŋ mbilmba wam afu kam sakina ta nu ke ndakate ŋga idusde? ⁴ Siŋka ye taŋamba idus ndawet. Kilke mbol mbal ŋakmba yabri taŋgo ndo mayok kuwaig ta Kuate nu nuŋe tugusek maŋau ta kusrewe nda. Kuyar pasa ande Kuate tuku tugusek wam ta tuku teŋenmba sakate.

Ne pasa sakate ta mbolŋge tuguseknu ndo mayok kinit.

Afuŋge ne tumba pasa mbolŋge pilig ta ne nane tuku pasa lite. *Mune 51.4*

Kuyar pasa ta taŋamba sakate.

⁵ Sine maŋau ŋaigonu ke likeg ta mbolŋge Kuate tuku tugusek maŋau suŋgomba kilimok mayok kinit. Sine wam ta idusmba Kuate nu siŋgine maŋau ŋaigonu keg le lafunu siŋgit ta sine nu mbarte ŋga sakam kumuŋ e? i ... Sine taŋamba

sa ndakube. Wamdus ta tanjo tuku nginngan wamdus ndo. ⁶ Kuate nu lafunu kumumbi sinje ndakate kande nu sine kilke mbol mbal pilesingam tuku mine ndakate kande.

⁷ Tane ndanmba idusde. Ye yabri pasa ndo saki le Kuate tuku manjau tinjeknu kilimok mayok kuwa sulumba nu tuku nyu sunjokuwa. Ye wam ta idusmba Kuate nu ye une tanjo kuga nga pa se nda nga sakam kumunje? ⁸ i ... Tanjamba kande sine manjau najgonu kube le wam magenu kilimok mayok kuwaig. Yabri mbal afu ye tanjamba pasa kukliwanu nga saka ye tuku nyu njayo silide. Kuate nu mbal ta kumumbi pa ninngamngat.

Tanjo tinjeknu ande mine ndakate

⁹ Sine Zu mbal kasomok mbal lininjmba mine mayenu sinamnje mineg nga idusde e? Kuga. Sine Zu mbal kasomok mbal sine njakmba une tuku sanjri kumnemnje minmba pa tam tuku mineg ta ye buk tane tumtingit. ¹⁰ Kuyar pasa wam ta tuku tejenmba sake likate.

Tanjo tinjeknu ndindo ande mine ndakate. *Mune 143.2*

¹¹ Kuate kila pile mayewanu ande mine ndakate. Nu sotanu ande mine ndakate.

¹² Tanjo njakmba ndin mayenu kusremba tighu tanan mayok kinig. Tanjo ndindo ande manjau tinjeknu ke ndakate. *Mune 14.1; 53.1*

¹³ Nane tuku njinfok kilke burok talok minit le tanjo mindesin menja mundur mayok kinit tanan.

Nane yabri pasa ndo kile-mayokkade.

Nane tuku minje mbolnje kame mbenj tuku mbai sumbi minig tanan. *Mune 5.9; 140.3*

14 Nane gubra tumba kasur pasa ndo sakade.

Mune 10.7

15 Nane pitik ndo tanjo tuku ndare kutuwam idusde.

16 Nane kine promba wam njakmba njai go siglikade le sinamanzer sunjo mayok kinig.

17 Ngamunggal mukuk wamdus bulok minam tuku manjau ta nane gilai. *Aisaia 59.7*

18 Nane Kuate idus ndamba nu tuku nyu kurau ndakade. *Mune 36.1*

Kuyar pasa nu tanjamba sake likate.

19 Tukul pasa nu wam afu dubikam tuku sakate ta nu kumnemnge minig mbal dubikam tuku sakate. Wam ta tuku ande nu nuje mbar te-ibenjam kumunj kuga. Sine njakmba une tanjo mayok ka Kuate tuku pa tam tuku minig. 20 Ande nu tukul pasa dubimba nu Kuate am mbolnje tinjeknu mayok kine nda. Tukul pasa nu tanjo njakmba tuku une ndo te-mayokmba tumningit.

Kuate nu sine tinjeknu kile-mayokkate

21 Tanjo tinjeknu mayok kambim tuku ndin Kuate nu buk te-mayokna ta tukul pasa mbolnje ndin ta mayok ndakina. Moses tuan tanjo njakmba ndin ta tuku kuyarke likinaig ta tejenmba. 22 Sine Yesus Kristus tuku kume tuku sangri tomba tinjeg mbal Kuate am mbolnje tinjeknu mayok kinig. Nu sine son ngeg mbal njakmba tinjeknu ngate. Sine ndin kise kise mbolnje mayok nda kinig.

23 Sine njakmba une manjau ke likeg sulumba Kuate am mbolnje denkanu minig. Ta tuku sine nu ndonj tumawam kumunj kuga le 24 Kristus Yesus

nu sinenu nga kumna sulumba siŋgine muskil kile-tidiŋge siŋgina. Wam tambu Kuate nu piya kugatok ake sinaŋ sine make patika tiŋreknu kile-mayokkate. ²⁵⁻²⁶ Nu taŋgo ndoŋ ŋgamuŋgal mukuk minam nga nu Kristus Yesus nane ŋakmba am mboluŋge kumam tuku pilna le nu nuŋe ndare kutuna. Sine nu tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgeg mbal kile Kuate ndoŋ tumaweg. Nu buk ŋgan minmba taŋgo tuku une lafunu niŋge ndakina ta nu tiŋreknu minit ta ŋgumneŋga kilimok temayokmba taŋgo tuku une saukam tuku ndin kumumbi wakeina. Taŋamba kile nu tiŋreknu minit sulumba sine Kristus tuku son ŋgeg mbal tiŋreknu ŋgam kumuŋ.

²⁷ Sine wam ande payamkam kumuŋ e? Siŋka kumuŋ kuga. Ta ndaŋam? Sine wam afu ke likeg maŋau ta mboluŋge ndo sine payamkam kumuŋ. Sine Yesus Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgam tuku maŋau mboluŋge payamkam kumuŋ kuga. ²⁸ Taŋgo ande nu tiŋreknu mayok kinit ta nu Yesus Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgate wam ta mboluŋge taŋate ta sine kila. Tukul pasa mboluŋge ande nu tiŋreknu mayok kine ndakate.

²⁹ Kuate nu Zu mbal tuku Mbara ndo mine ndakate. Kasomok mbal tuku turmba minit. ³⁰ Nu sine ŋakmba tuku Mbara Ndindo minit. Nu sine ŋgaro pikeg mbal Yesus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgeg wam ta mboluŋge tiŋreknu kile-mayokkate. Taŋamba ndo tane ŋgaro pike ndakade mbal Yesus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgade wam ndui ta mboluŋge ndo tiŋreknu kile-mayokkate.

³¹ Siŋgine ŋgamuŋgal son maŋau taŋge tukul pasa

te-site nga idus ndawap. Kuga. Singine ngamuŋgal son maŋau tanġe tukul pasa saŋgri pilete.

4

Abraham tuku son maŋau kaŋgerap

¹ Sine tuku mbuŋ Abraham sine nu tuku ndaŋkuba. ² Abraham nu wam magenu ke likina ta mbolŋge tiŋreknu mayok kina kande nu payamkam kumuŋ kande. Nu tiŋreknu mayok kina ta nuŋe wam kame ta mbolŋge kuga. Ta tuku nu Kuate am mbolŋge payamkam kumuŋ kuga.

³ Kuyar pasa nu Abraham tuku teŋenmba sakate. Abraham nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku saŋgri tomba tiŋgina le Kuate nu tuku ngamuŋgal son ta kaŋgermba nu tanġo tiŋreknu ŋgina. *Mulum Pasa 15.6*

⁴ Sine pirokeg sulumba piyanu teg ta ake te ndakeg. Singine piro mbolŋge teg. ⁵ Tanjamba ndo sine piro ndaka Kuate nu une tanġo tiŋreknu kile-mayokkate nga nu tuku saŋgri tomba tiŋgeg le wam ta mbolŋge ndo Kuate nu sine tuku ngamuŋgal son ta kaŋgermba sine tiŋreknu ŋgate.

⁶ Kuate nu tanġo ande kaŋgermba nu tiŋreknu ŋgate ta nuŋe wam ke likate ta idusmba tanjamba sa ndakate tukunu tanġo ta nu gare ŋak minit nga David nu teŋenmba kuyarna.

⁷ Sunġo nu tane tuku une sauke tiŋgit mbal tane gare sunġo ŋak minig.

⁸ Nu tane kile-tidiŋga tanġine une tuku pile ndatiŋgit tukunu tane gare torde. *Mune 32.1*

David nu tanjamba kuyarna.

⁹ Sine ngaro pikeg mbalnge ndo gare ta tamngig nga idusde e ko nane ngaro pike ndakade mbal turmba gare ta tamngaig nga idusde? Abraham nu Kuate tuku pasa ismba nu tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tango tinreknu ngina ta sine nakmba kila mineg. ¹⁰ Ame wam mbolnge Kuate nu Abraham tinreknu ngina. Nu Abraham tinreknu ngina ta nu buk ngaro pikna e ko nu pike ndakina? Nu ngaro pike ndakina le nu Abraham tinreknu ngina. ¹¹ Nu ngaro pike ndakina ait mbolnge nu Kuate tuku son ngina le Kuate nu tango tinreknu ngina. Wam ta te-mayokam tuku nu ngaro pike manau ta tina. Ta tuku nane ngaro pike ndaka Kuate tuku sangri tomba tingade mbal nakmba nane Abraham tuku mbun minig. Kuate nu mbal ta nane Abraham ndon tinreknu ngate. ¹² Tanjamba ndo sine ngaro pikeg mbal Kuate tuku sangri tomba tingeg sulumba ndo Abraham tuku mbun mineg. Abraham nu ngaro pike ndakina ait mbolnge nu Kuate tuku sangri tomba tingina le Kuate nu tinreknu ngina.

Kuate tuku wam magenu kilam tuku ndin

¹³ Kuate nu Abraham nunje mbun kame ndon kilke tugu nakmba ningam tuku pasa saningina ta nane tukul pasa dubikinaig tukunu nu pasa ta sa ndaningina. Nane Kuate tuku sangri tomba tinginaig le nu nane tuku ngamuŋgal son kangerka nane tinreknu nga kilke tugu ningam tuku saningina. ¹⁴ Tukul pasa nakmba kumumbi dubide mbal Kuate tuku wam magenu kilam tuku minwaig ndeta sine Kuate tuku sangri tomba tingeg wam ta alo kugatok. Tanjamba kande ande

nu wam magenu ta kilam tuku mine ndakate kande. ¹⁵ Ta ndaŋam? Tukul pasa nu taŋgo kilmba pa ndo niŋgit. Tukul pasa mine ndakuwa ta taŋgo nu tukul luka ndate.

¹⁶ Nane Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nane nu tuku wam magenu kilam tuku minig. Nu ake sinaŋ sine make patika piya kugatok siŋgit. Nu taŋate tukunu nu wam magenu Abraham nane niŋgam tuku saniŋgina ta Abraham tuku mbuŋ ŋakmba kilam tuku minig. Tukul kumnemŋge minig mbal ndo kuga. Nane Abraham taŋaŋ Kuate tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal ŋakmba kilam tuku minig. Abraham nu sine ŋgamuŋgal son ŋgeg mbal ŋakmba tuku mbuŋ minit. ¹⁷ Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Ne taŋgo kuasmbi sunŋomba tuku mbuŋ naŋgine minamŋgat ŋgate. *Mulum Pasa 17.5*

Abraham nu Kuate tuku pasa ta ismba son ŋgina tukunu nu taŋamba Kuate am mbolŋge siŋgine mbuŋ mbuŋ mayok kina. Mbara ta nu kumanu mbal kile-tidiŋga abo niŋgit. Agaŋ afu mine ndakade ta nu nuŋe pasambi kile-mayokkate.

¹⁸ Kuate nu teŋenmba Abraham sana.

Ŋgumneŋga ne tuku ndare mbolŋge mbuŋ gu-dommba mayok kaŋgaig ŋgina. *Mulum Pasa 15.5*

Pasa ta alonu mayok kambim tuku ndin mine ndakina le nu Kuate tuku pasa ta ismba son ŋga alonu tairŋga minna ma ma ŋgumneŋga nu kilke mbol mbal ŋakmba tuku mbuŋ mbuŋ mayok kina.

¹⁹ Abraham nu buk yar 100 patukina le nuŋe ŋgarosu tuku saŋgri kugana. Piyo nuŋe Sara nu mata kiŋo tam kumuŋ kuga. Nu niŋkina. Abraham

nu wam pitinu ta idusmba Kuate nu kam kumunŋa nuŋe son maŋau ta kusre ndana. ²⁰ Nu Kuate talawam tuku wamdus kugatok tukunu Kuate nu pasa saŋgrinu sana ta nu wamdus tero ndakina. Nu Kuate tuku nyu te-duŋga minna le ma ma nuŋe ŋgamuŋgal son ta maŋ sunŋoka saŋgri tiŋgina. ²¹ Kuate nu wam kam tuku pasa saŋgrinu sana ta nu siŋka wam ta kamŋgat ŋga saka minna le ²² Kuate nu Abraham tuku ŋgamuŋgal son ta kaŋgermba nu tiŋreknu ŋgina.

²³ Kuate nu Abraham tiŋreknu ŋgina pasa ta Abraham tuku ndo sa ndakate. ²⁴ Sine tuku turmba sakate. Kuate nu siŋgine Sunŋo Yesus Kristus kumna le te-tina ta sine nu tuku saŋgri tomba tiŋgeg mbal Kuate nu sine mata tiŋreknu ŋgamŋgat. ²⁵ Sine tuku une saukam tuku Kuate nu Yesus kumwa ŋga pilna le nu kumna. Sine nu am mbolŋge tiŋreknu mayok kambim tuku Kuate nu Yesus te-tina le aboŋga tiŋgina.

5

Kuate nu sine tiŋreknu ŋgate

¹ Sine Kristus tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgeg wam ta mbolŋge Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kineg. Taŋaweg le siŋgine Sunŋo Yesus Kristus mbolŋge Kuate nu sine ndoŋ wamdus mukuk minit. ² Kristusŋge ndin wakeina le sine Kuate nu ake sinaŋ make patikate maŋau ta sinamŋge mineg. Kile sine Kuate tuku kilŋa tamŋgig ŋga minde-mindeka gare ŋak mineg. ³ Ta ndo kuga. Piti afu sine mbolŋge prowe likade le sine ta tuku mata gare ŋak mineg. Sine siŋgine piti kugrakube

le sinjine ngamuŋgal son saŋgrinu mayok kaŋgat ta sine kila. ⁴ Ngamuŋgal son saŋgrinu mayok kuwa le sine wam ŋakmba kumumbi kam tuku mayok kaŋgig. Taŋamba sine Kuate minde-mindeka gare ŋak minamŋgig.

⁵ Sine Kuate minde-mindeka gare ŋak mineg ta sine sinja kikosiŋge nda. Kuate nu Tukul Guwa sine sinamŋge pilit le nu sine tuku kume purte ta lato lato te-mayokmba tumsinjit le kamuseg.

⁶ Sine sinjine mironj ŋgarosu turam tuku saŋgri kugatok mingenj le Kristus nu pro sine une ŋak mbal tuku kumna. ⁷ Sine taŋgo tuku maŋau ta sinja kise. Taŋgo ande nu taŋgo mayenu ande turmba kumam tuku ta mata wam bada ŋga iduseg. Taŋgo ndui ndui ndo nane taŋgo ranjun mayenu turam tuku nanjine kuru kuru maŋau te-ibenmba kumam kumuŋ. ⁸ Sine taŋgo une ŋak mingenj le Kuate nu sinenu ŋga Kristus pilna le nu sine tuku kumna. Wam ta mbolŋge Kuate nu sine tuku suŋgomba kume purmba minit ta te-mayokmba tumsinjit.

⁹ Kristus nu kumna wam suŋgo ta mbolŋge sine tinjeknu mayok kineg tukunu kile sine nu mbolŋge Kuate tuku gubra laipmba nu ndonj wamduŋ mukuk mineg. ¹⁰ Sine Kuate ndonj ŋgueu mingenj ta nuŋe Kiŋo nuŋe kumna wam suŋgo ta mbolŋge sine Kuate ndonj tumagenj. Taŋamba kile Kuate nu nuŋe Kiŋo nuŋe tuku abo mine maŋau mbolŋge sine tuku muskil kile-tidinŋamŋgat. ¹¹ Ta ndo kuga. Sinjine Suŋgo Yesus Kristus nu sine kilmba Kuate ndonj tumana le wam ta mbolŋge kile sine Kuate ndonj gulab mayemba nu ndonj gare-gareka

mineg.

Paulus nu Adam le Kristus tuku sakina

¹² Tango ndindo mbolŋge une maŋau kilke mbolŋge mayok kina le une maŋau ta mbolŋge kume maŋau prona. Tango ŋakmba unekinaig tukunu kume maŋau tango ŋakmba mbolŋge kumuŋgina. ¹³ Moses tuku tukul pasa pro ndana le une maŋau kilke te mbolŋge minna. Minna ta tukul pasa mine ndakina tukunu nane pasa mbolŋge ti ndaŋginaig. ¹⁴ Pasa mbolŋge ti ndaŋginaig ta Adam minna ait mbolŋge kume maŋau nu tugu pilmba nane ŋakmba kulatka minna le ka Moses tuku ait prona. Adam nu tukul lukakina sulumba kumna. Nuŋe ndare nane Adam taŋaŋ tukul luka ndakinaig ta nane mata uneka kume likinaig.

¹⁵ Adam nu ande ŋgumnenga prowamŋgat ta kubena. Kuate nu wam mayenu piya kugatok siŋgina ta Adam nu unekina wam ta limba siŋka kise. Tango ande tuku une maŋau mbolŋge tango ŋakmba kume likinaig ta tango ande Yesus Kristus tuku wam mayenu mbolŋge Kuate nu tango ŋakmba tursiŋgit. Nuŋe ake sinaŋ make patikate wam mbolŋge Kuate nu wam mayenu piya kugatok tango ŋakmba mbolŋge lato lato pilit. ¹⁶ Kuate nu piya kugatok wam mayenu siŋgit le wam mayok kinig ta nu Adam tuku une maŋau mbolŋge wam mayok kinaig ta liniŋmba siŋka kise. Tango nu unekam nduina le pilengam tuku wam mayok ka ŋgisikam tuku maŋau te-mayokna. Une maŋau gudommba mayok ke likinaig le Kuate tuku wam

mayenu piya kugatok ta mayok ka muskil kile-tidingam tuku maṅau te-mayokna. ¹⁷ Tanḡo andeṅge unekina le nu mbolṅge kume maṅau mayok ka gabat sunḡo minna ta Kuate nu sine make patikina wam ta mbolṅge sine piya kugatok tiṅreknu mayok kageṅ. Ta tuku sine tanḡo ande Yesus Kristus mbolṅge abo ṅak minmba gabat sugo taṅaṅ mayok kaṅgig.

¹⁸ Tanḡo andeṅge unekina le ṅgisikam tuku maṅau ta tanḡo ṅakmba mbol kumuṅgina. Taṅamba ndo tanḡo ande nu wam tiṅreknu kumumbi te-mayokna le maṅau tiṅreknu mayok ka abo ṅak minmba minam tuku maṅau tanḡo ṅakmba mbol kumuṅgina. ¹⁹ Tanḡo andeṅge Kuate tuku miṅge pitaina le tanḡo ṅakmba une mbal mayok kinaig. Taṅamba ndo tanḡo andeṅge Kuate tuku miṅge dubi mayena le tanḡo gudommba tiṅreknu mayok kinaig.

²⁰ Tukul pasa mayok kina le tukul lukawam tuku maṅau sunḡokina. Une maṅau tugeka sunḡokina ta Kuate nu ake sinaṅ make patikina wam ta une maṅau ta limba sunḡo ṅayona. ²¹ Kume maṅau sinamṅge uneṅge tanḡo kulatka minna. Taṅamba ndo kile maṅau tiṅreknu sinamṅge Kuate nu ake sinaṅ make patikate wam tanḡe tanḡo kulatka minit. Taṅamba kulatka minwa le ma ma siṅgine Sunḡo Yesus Kristus mbolṅge abo tugu minmba minam tuku tamṅgig.

6

Sine Kristus ndoṅ kumanu taṅaṅ kumgeṅ

1 Sine kile ndanmba sakube. Kuate nu ake sinan tango make patikate manau ta sungomba kilimok mayok kuwa nga sine manau ngaigonu kumba minbe e? 2 i ... Ye tanamba idus ndawet. Sine une manau nduiye kusremba kumanu tana kumgen mbal kile singine mine ta une manau mbolnge minam kumun kuga. 3 Sine kule pisne tumba Kristus Yesus ndon ulendikigen mbal sine kule pisne tigen ta Kristus ndon kumanu tana kumgen wam ta tane kila. 4 Sine kule pisne tumba Kristus ndon kumanu tana kumgen ta nane sine nu ndon ngukanu tana ngukinaig. Tananaig ta Mam Kuatenge nunge sangri sunjo tambu nu te-tina le sine nu ndon abonganu tana abongigen sulumba mine kitek mayenu mbolnge mineg.

5 Sine Kristus ndon kumanu tana kumgen ta nu ndon ulendikigen. Sine nu ndon tinganu tana tinga nu ndon ulendika abo kitek nak mineg. 6 Ngarosu une manau nak te te-simba sine une tuku piro mbal man mine ndakube nga wamduw ambokok ta Kristus ndon ail kazrai mbolnge dannganu tana dannginaig wam ta sine kila. 7 Tango nu kumit ta une manange nu man kulat ndakate. Nu sinaka muskil te-tite. 8 Sine Kristus ndon kumanu tana kumgen tukunu sine mata nu ndon abo nak minmba minamngig wam ta sine kila mineg. 9 Kristus nu buk kummba tingina. Kile nu abo nak minit ta man kume nda. Kume manange nu man kulatke nda. 10 Nu kumna ta une tuku sangri nduiye kusremba kumna. Kile nu abo nak minit ta nu Kuate tuku nyu te-dungam tuku minit. 11 Tane Kristus Yesus ndon ulendikade

tukunu tanjine mironj tuku tenenmba idusap. Tane une tuku sanjri nduiye kusremba kumanu tanjañ kumnaig sulumba kile abo ñak minmba Kuate tuku nyu te-dungam tuku minig.

¹² Tane une manjau pitaiwap le nu manj tane kulat ndakuwa le tanjine ngarosu tuku nzali ñaigonu dubi ndakap. ¹³ Une manjau sanjri pilewam tuku tanjine ngarosu inum inumnu une tuku piro aganj tanjañ pati ndakap. Tane kummba tinja abo ñak minig mbal tanjañ minig. Ta tuku manjau mayenu sanjri pilewam tuku tanjine ngarosu inum inumnu Kuate tuku piro aganj tanjañ patikap. ¹⁴ Tane tukul pasa sinamnje mine ndakade. Kuate nu ake sinanj make patikate manjau sinamnje minig. Ta tuku une tuku sanjrinje tane kulat ndakuwa.

Piro tanjo mayenu tuku yaba pasa

¹⁵ Kile sine ndanj kube. Sine tukul pasa sinamnje mine ndaka Kuate nu make patikate wam sinamnje mineg tukunu sine wam ñaigonu ndo kube e? i ... Ye tanjamba idus ndawet. ¹⁶ Tane ande tuku wamdus dubiwam tuku tanjine ngarosu pilig ta tane nu tuku piro tanjo tanjañ mayok kinig ta tane kila. Tane une manjau tuku piro mbal minap ta tane ngisikamnjaig. Tane Kuate tuku minje kumnemnje minap ta nu tane tinjeknu kile-mayokkuwa le abo ñak minamnjaig.

¹⁷ Sine Kuate tuku nyu te-dungube. Tane buk une tuku piro mbal minnaig le afunje tugusek pasa tumtinginaig ta kile tanjine wamdus ñakmbambi dubide. ¹⁸ Tane une manjau tuku sanjrinje ndaleka minna le nu tane muskil kile-tidingina le kile tane manjau tinjeknu tuku piro mbal tanjañ minig. ¹⁹ Ye

tane mañau tiñreknu tuku piro mbal nga satinigit ta tane wamdus pulutingam tuku ndo satinigit. Tane nu tuku piro mbal kuga. Tangine wamdusmbi nu dubide. Tane o buk tangine ngarusu inum inumnu kutur mañau tuku piro agañ patikinaig sulumba wam ñaigonu lato lato kumba minnaig. Tanamba ndo kile tangine ngarusu inum inumnu mañau tiñreknu tuku piro agañ tanañ patikap sulumba Kuate tuku mbal purfeñnu mayok kape.

²⁰ Tane buk une tuku piro mbal minnaig le mañau tiñreknunje tane kulatkam kumuñ kuga. ²¹ Tane une tuku piro mbal minmba mañau ke likinaig ta tuku kile kiko kamusde. Tane alonu ame agañ tinaig? Mañau tanje kumam tuku ndin ndo wakeite. ²² Kile tane une tuku sanjri kumnemnje mine ndakade. Kuga. Tane Kuatenje muskil kile-tidingina le kile tane nu tuku piro mbal minig. Tanamba tane Kuate tuku mbal purfeñnu mayok kinig sulumba abo ñak minmba minam tuku ndin mbolnje minig. ²³ Une kumnemnje pirokade mbal nane piyanu kume mañau tade. Sine singine Sunjo Yesus Kristus tuku mbal Kuate nu piya kugatok abo tugu minmba minam tuku sinjit.

7

Tukul pasa le une mañau tuku pasa

¹ Tira kame, tane tukul pasa ñak minig mbal ye tane satiniganjit. Tango abo minig ait mbolnje ndo tukul pasanje nu kulatka minit ta tane kila. ² Pino nu tango nuñe abo minwa le nu tukul pasa dubimba tanjo kise tam kumuñ kuga. Tango nuñe

kumwa ta nu tanjo kilig tuku tukul ta kumnemnge mine ndakate. ³ Nu tanjo nuje kume ndakate le nu tanjo kise tate ta nu munju kilig tuku tukul pasa purte. Tanjo nuje kumit ta nu tukul ta kumnemnge mine ndakate. Nu tanjo kise tuwa ta nu une ndakate.

⁴ Tira kame, tanjamba ndo tane ande tuku mbal minam tuku Kristus tuku ngarosu mbolnge tane kumanu tananj kummba tukul tuku sanjri kusrenaig. Ande nu kummba tingina ta sine nu tuku mbal mineg. Kile sine Kuate tuku mbal minmba nu tuku nga wam magenu tinreknu ndo kilemayokkam tuku mineg. ⁵ Sine buk kilke te tuku manau mbolnge mingen le tukul pasange ngarosu tuku nzali najgonu tukulningina tukunu une manau nu sine sinamnge sanjri tinga piroka kume manau te-mayokna. ⁶ Tukul pasa tuku sanjri sine kulatka minna ta kile sine kumanu tananj kumgenj sulumba nu tuku sanjri kumnemnge mine ndakeg. Kile sine manau ambokok mbolnge tukul kumnemnge minmba Kuate dubi ndaweg. Sine manau kitek Tukul Guwa mbolnge Kuate dubiweg.

⁷ Sine wam ta tuku ndanj kube. Tukul pasa le une manau nale ndui ta ndo minik e? i ... Ye tanjamba idus ndawet. Ye tukul pasa mbolnge ndo une tuku sanjri ta kamusen ta tenenmba. Tukul pasa ande sakate: Tanjo tuku aganj kanjerka am kikonj ti ndangap ngate. Tukul pasa ta mine ndakate kande ye am kikonj tingam tuku manau najyonu ta kamus ndawet kande. ⁸ Tukul pasa nu tanjamba sakate tukunu une manau nu tukul mbolnge ndin kanjermba ye tuku ngamunggal sinamnge am kikonj tingam tuku manau kise kise kile-mayokkina.

Tukul pasa mine ndakuwa ta une mañau nu kumanu tañan minit. ⁹ Ambonga ye tukul gilai ait mbolnge ye abo ñak minet nga idusen. Ye tukul kila pilen le une mañau sangri tinga ye kumam tuku pilna. ¹⁰ Tukul pasa nu abo minam tuku ndin tumyam tuku prona ta ye nu mbolnge kume mañau ndo te-siliken. ¹¹ Tukul pasa ta mayok kina le une mañau ye didikam tuku tukul mbolnge ndin kangemba ye didika tukul pasa tambi ye baleyina.

¹² Moses tuku tukul pasa purferñnu tinreknu mayenu ndo minit. ¹³ Wam mayenu tanje ye baleyina nga sakam kumun e? i ... Ye tañamba idus ndawet. Uneñge nu wam mayenu ta tumba ye baleyina sulumba nuñe mañau ñayonu ta temayokna. Tukul mbolnge une nu sinja agañ ñayonu ta kilimok mayok kinit.

Une tuku sangri

¹⁴ Tukul pasa nu Tukul Guwa tuku sangri mbolnge prote ta sine kila ta ye tango tuku mañau gisleknu ñak minet tukunu ye une tuku piro tango ndalekanu tañan minit. ¹⁵ Ye wam ke liket ta ndañam saka ye tañawet. Ye wam nzaliyate ta ye ke ndaket. Ye wam ñule parak ta ndo ke liket. ¹⁶ Ye wam nzali ndayate ta ke liket sulumba yinje mañau tambi tukul nu kumumbi sakate ñget. ¹⁷ Ye wam ñaigonu ke liket ta yenje kuga. Une nu ye sinamñge minmba nuñge wam ta ke likate. ¹⁸ Ye tango tuku mañau gisleknu ñak minet le wam mayenu ande ye sinamñge mine ndakate ta ye kila. Ye wam magenu kam tuku wamduset ta ke fuguwet. ¹⁹ Ye mañau mayenu kam nzaliyate ta ye ke ndaket. Ye mañau ñayonu kam mbulet ta ye ket. ²⁰ Ye mañau

mbulet ta ke liket ta yenje ke ndaket. Une nu ye sinamnje minmba nunje kate.

²¹ Wam njonu mayok kinit ta tenemba. Ye wam mayenu ande kam nzaliyate sulumba ye wam njonu ndo ket. ²² Yinje ngamungal sinamnje yinje pilewanu wamnje Kuate tuku tukul pasa kumumbi sakate nga tumyate ta ²³ wam njonu ande ye tuku ngarusu mbolnje sangri tinga yinje pilewanu wam ta ndonj kame bumba minik le kamuset. Nu ye tumba une manjau ye sinamnje minit te kumnemnje pilit le ye wam njonu ke liket.

²⁴ A ... ye sinjka sinamanzer sunjo njak minet. Yinje ngarusu tuku sangri mbolnje ye kumam tuku minet te imanje ye turyuwa. ²⁵ Ese. Ye Kuate gare pasa sunjo tuwet. Nunje sinjine Sunjo Yesus Kristus mbolnje sine tursinmba muskil kile-tidinge sinjit.

Ta tuku ye yinje pilewanu wamnje Kuate tuku tukul kumnemnje minet ta ye tanjo tuku manjau gisleknu njak minmba une manjau kumnemnje minet.

8

Tukul Guwa tuku sangri

¹ Sine Kristus Yesus ndonj ulendikeg mbal sine pa tam tuku mine ndakeg. ² Sine nu ndonj ulendikeg sulumba Tukul Guwa kumnemnje mineg le nu une tuku sangri te-simba muskil kile-tidinge sinmba abo mine manjau sinjit.

³ Sine tanjo tuku manjau gisleknu njak mingenj tukunu tukul pasa nu sine tursinje fuguna ta Kuatenje nu sine turkina sulumba nu nunje Kinjo

kukulna le nu kilke mbolok une njak tanjo tanjan mayok ka Kuate tuku nzali dubimba une saukam tuku ngarosu kumam tuku pilna. Tanjana le Kuate nu kilke mbolok tanjombi une tuku sanjri kume serna. ⁴ Ta tuku sine tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnje mine ndaka Tukul Guwa tuku nzali kumnemnje mineg mbal sine tukul pasa am mbolnje kumumbi mayok kineg.

⁵ Nane tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnje minig mbal nanjine wamdus tanjo tuku wam mbolnje ndo minig. Tukul Guwa tuku nzali kumnemnje minig mbal nanjine wamdus Tukul Guwa tuku wam mbolnje minig. ⁶ Ande nu nuje wamdus tanjo tuku manjau mbolnje pilit ta nu ngisikamngat. Ande nu nuje wamdus Tukul Guwa mbolnje pilit ta nu abo njak ngamungal mukuk minamngat. ⁷ Tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnje minig mbal nane Kuate tuku njueu minig. Nane Kuate tuku tukul pasa kumnemnje mine ndakade. Nane sinjka dubiwam fugude. ⁸ Nane tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnje minig tukunu nane Kuate gare tambim kumunj kuga.

⁹ Tukul Guwa sinjka tane sinamnje minit ta tane nu tuku nzali kumnemnje minig. Tane tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnje mine ndakade. Ande nu Kristus tuku Guwa kugatok ta nu Kristus tuku tanjo kuga. ¹⁰ Tane une manjau njak tukunu ngarosu kumam tuku minig ta Kristus nu tane sinamnje minit le tane tinjeknu mayok ka ngamungal abo tugu njak minig. ¹¹ Yesus kumna le Kuatenje tetina ta nuje Guwa tane sinamnje minit. Nu tane sinamnje minit tukunu nu Kristus Yesus kumna le

te-tina tanjamba ndo tanjine kumig tuku ngarosu ta mata kile-tidinjamngat.

¹² Tira kame, sine tanjo tuku manjau gisleknu manj dubi ndakube. Nu sine kulat ndakate. ¹³ Sine tanjo tuku manjau gisleknu kumnemnge minbe ta sine ngisikamngig. Sine Tukul Guwa tuku sangri mbolnge ngarosu tuku manjau kile-ibenka kume serninbe ta sine abo njak minamngig. ¹⁴ Sine Kuate tuku Guwa tuku nzali dubiweg mbal sine Kuate tuku kinjo kame mineg. ¹⁵ Sine Tukul Guwa tigen mbal sine piro mbal mayok ka kuru kuru wam mbolnge pro ndagen. Kuga. Sine nu mbolnge Kuate tuku kinjo kame mayok ka ndek yinje Mam nga Kuate wikeg. ¹⁶ Tukul Guwa nu sine sinamnge tane kumumbi Mam ngade nga tumsingit le sine Kuate tuku kinjo kame mineg ta kila pileg. ¹⁷ Sine kinjo kame mineg ta Mam tuku aganj ndende kilam tuku mineg. Kuate nu sine tuku Mam tukunu sine Kristus ndon nunje aganj ndende ta kilamngig. Kile sine ait te mbolnge nu ndon piti kuraweg ta sine nu ndon kilja tamngig.

Sine gare sunjo tamngig

¹⁸ Kilja sunjo sine mbolnge mayok kangat ta ye wam ta idusmba kile piti kuraweg te aganj fudinndo nget. ¹⁹ Kuate nu kilke mbolnge aganj ndende njakmba kile-mayokkina ta nane Kuate tuku kinjo kame mayok kambim tuku ait tairnga mindesimba minig. ²⁰ Aganj njakmba ta manjau gisleknu mbolnge pronai. Nane nangine nzali dubimba tanjamba pro ndanaig. Kuate nunje nane kilmba manjau ta kumnemnge patikina ta nane

nduiye taŋamba minmba minam tuku pati ndakina. ²¹ Agañ kame ŋakmba ta kile ŋaigonŋam tuku maŋau kunnemŋe minig ta nane Kuate tuku kiŋo kame ndoŋ muskil kile-tidiŋge niŋgamŋat. ²² Agañ ŋakmba ta pino kiŋo te-palmbim tuku rar kamuste taŋamba muskil te-tiwam tuku mindesimba wikaraumba minig ta sine kila. ²³ Agañ kame ta ndo kuga. Sine Tukul Guwa ŋak minmba samba mbolok gare kamuseg mbal sine mata ŋgarosu tuku muskil te-timba Kuate tuku kiŋo kame mayok kambim tuku tairŋga ŋgamuŋgal sinamŋe wikaraumba mineg.

²⁴ Kuate nu buk muskil kile-tidiŋge siŋgina le kile sine wam ta tuku alonu tairŋga minde mineg. Sine wam ande tairŋga minde mineg le nu prowa sulumba tumail pulusiŋguwa le maŋ nu tairŋge nda. ²⁵ Sine wam ande tuku tumail pulu ndasiŋgit le sine wamdus saŋgrinu pilmba wam ta ndo tairŋga mineg.

²⁶ Taŋamba ndo sine saŋgriknu mine ndakeg le Tukul Guwa nu sine sinzaŋsiŋgit. Kuate nu yabaŋ pasa ndaŋ nane kumumbi kade ŋga nzalite ta sine gilai mineg. Tukul Guwa nu sine tuku ŋgamuŋgal sinamŋe Kuate yabaŋam tuku ta sine tuku suŋgomba idusmba pasate fugumba malmbi ndo kate. ²⁷ Kuate nu taŋgo tuku ŋgamuŋgal ŋakmba kaŋerte ta nu Tukul Guwa tuku wamdus kila pilit. Tukul Guwa nu Kuate tuku nzali dubimba nu tuku mbal tuku yabaŋte le Kuate nu nuŋe malmbi ndo ismba nu tuku wamdus kila minit.

²⁸ Sine Kuate tuku kume pureg mbal nu nuŋe wamdus dubimba sine kilam tuku wikina. Wam kame kise kise sine mbolŋge prowe likade ta

sine mine mayewam tuku ndo prode ta sine kila. ²⁹ Kuate nuŋe Kiŋo ta kiŋo mulum minwa ŋga nu o buk sine kilam tuku madisingina ta nuŋe Kiŋo nuŋe tuku maŋau te-purbe ŋga idusna. ³⁰ Taŋamba nu sine kilam tuku o buk madisingina mbal nu sine wikina. Nu sine wikina sulumba tiŋreknu kile-mayokkina. Sine tiŋreknu kile-mayokkina sulumba nyu sugo siŋgam tuku patikina.

Kuate tuku kume pur maŋau sunjo

³¹ Ye wam kame satingit ta tugunu teŋenmba. Kuate nu sine ndoŋ sailka minwa le imange sine kile-ibenkam kumuŋ? Kumuŋ kuga. ³² Nu nuŋe Kiŋo nuŋe mape ndamba sine tursiŋgam tuku kumwa ŋga pilna. Taŋamba kile nu nuŋe Kiŋo nuŋe mbolŋge wam ŋakmba siŋgit le sine ŋgamuŋgal mukuk ŋak mineg. ³³ Kuate nuŋe sine tiŋreknu ŋgate. Ta tuku ande nu sine Kuatenge madisingina mbal pasa mbolŋge patikam kumuŋ kuga. ³⁴ Kristus Yesus nu sinenu ŋga kumna tukunu ande nu sine pa siŋgam tuku mine ndakate. Nu kumna wam ta ndo kuga. Kuate nu te-tina le nu tiŋgina. Kile nu Kuate tuku ndinam kumamŋge minmba sine tuku ŋga Kuate yabanmba minit.

³⁵ Kristus nu sine tuku kume purmba minit ta imange nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumuŋ? Piti ait, sinamanzer, afuŋge kasursiŋgig, gubak mineg, agaŋ denkanu mineg, kame agaŋ sine tugum prode, afu balesiŋgam bafude wam kame ta ŋakmba nu tuku kume purte wam ta kuerkam kumuŋ kuga. ³⁶ Kuyar pasa ande nu teŋenmba sakate.

Sine ne tuku mbal ait ḡakmba kumam tuku mineg. Sipsip bale faram tuku pileḡgade taḡamba afu sine bale faram tuku pileḡgade ḡgate. *Mune*

44.22

³⁷ Kristus nu sine tuku suḡgomba kume purte ta nu piti ḡakmba ta kugrakam tuku tursiḡgit le sine saḡri ḡak mayok kineg. ³⁸⁻³⁹ Ye siḡka son pasa satiḡgamḡgit. Kuate nu siḡgine Suḡgo Yesus Kristus mbolḡge sine tuku suḡgomba kume purte ta saḡri andeḡge nuḡe wamdus ta kuerkam tuku mine ndakate. Sine kumeg e ko abo mineg ta eḡel le guwa sugo sugo tuku saḡri wam kame kile sine mbolḡge prode ko ḡgumneḡga prowamḡgaig aḡaḡ ndende samba le kilke mbolḡge mine likade wam kame sakit ta ḡakmbaḡge Kuate nu sine tuku kume purte wamdus ta kuerkam kumuḡ kuga.

9

Kuate nu nuḡe wamdus dubimba nuḡe mbal ma-diniḡgit

¹ Ye Kristus tuku taḡgo minet ta ye yabri pasa sa ndaket. Ye pasa satiḡgamḡgit te siḡka son pasa. Tukul Guwaḡge pasa te siḡka son pasa ḡga sayate le ye tane satiḡget ta teḡenmba. ² Ye Zu mbal tuku piti suḡgoyate le ḡgamuḡgal rar kamusmba minet. ³ Ye Kristus ndoḡ purka ḡgisikumba maḡau tambi yiḡe ndare tuma turkam kumuḡ kande ye wam ta mata iduset kande.

⁴ Nane Israel tugu minig. Nane nuḡe kiḡo kame minam tuku Kuateḡge nane madiniḡgina. Nu nane ndoḡ minmba minit. Nu nuḡe pasa ta nane ndoḡ katna. Nane tukul pasa ḡak. Kuate mbariḡam tuku ndin nu nane tumniḡgina. Nu wam magenu kam

sakina ta nane ambonḡa ismba tinaig. ⁵ Abraham Isak Yakob nane nane tuku mbuḡ. Kristus nu ḡgarosu ḡak mayok kina ta nu nane tuku ndare mbolḡge mayok kina. Nu Kuate. Nu aḡaḡ ḡakmba kulatka minit. Nyu te-dunḡam tuku wam ta nu mbolḡge kumba minmba minam tuku minit. Son.

⁶ Israel mbal nane Kuate tuku ndin pitaide tukunu Kuate nu wam kam saniḡgina ta ke ndakate ḡga idus ndawap. Nane Israel tuku tugu ḡakmba minig ta afu ndo Israel ndinok. ⁷ Ta tuku Abraham tuku mbuḡ ḡakmba minig ta afu ndo nu tuku mbuḡ ndinok. Kuate nu teḡenmba Abraham sana.

Isak tuku ndare mbolḡge ndo ne tuku mbuḡ mayok kaḡgaig ḡga sana. *Mulum Pasa 21.12*

⁸ Pasa ta tugunu teḡenmba. Sine ḡgarosu mbolḡge Abraham tuku mbuḡ mayok kineg mbal sine Kuate tuku kiḡo kame mayok nda kineg. Kuate nu pasa saḡgrinu Abraham sana ta sine pasa ta mbolḡge Abraham tuku mbuḡ mayok kineg mbal ndo sine Kuate tuku kiḡo mayok kineg. Sine Abraham tuku mbuḡ ndinok. ⁹ Kuate nu Abraham teḡenmba sana.

Yar ande si piyo naḡe Sara nu kiḡo tuwa le ye siḡka luka prowamḡgit ḡgina. *Mulum Pasa 18.10*

¹⁰ Ta ndo kuga. ḡgumneḡga Rebeka nu siḡgine mbuḡ Isak ndoḡ kiḡo armba funḡul sinamḡge konkinaik. ¹¹ Kiḡo armba ta pro ndamba wam magenu ko ḡaigonu ke ndakinaik le nu o buk ande madina. Kuate nu taḡḡo madiniḡgit ta nane wam ke likade mbolḡge madi ndaniḡmba nu nuḡe wamdus ndo dubimba madiniḡmba wikate. ¹² Nu

nuḅe maḅau ta te-mayokmba Rebeka teḅenmba sana.

Kiḅo mulum nu kiḅo ḅgumneḅgamḅgat ta tuku miḅḅe kumnemḅḅe minamḅgat ḅḅa sana.

Mulum Pasa 25.23

¹³ Kuyar pasa ande mbolḅḅe Kuate tuku miḅḅe teḅenmba minit.

Yakob tuku ye kume puret ta Esau ye kasuret ḅḅate. *Malakai 1.2*

¹⁴ Kuate nu nuḅe nzali dubimba ande madimba ande pitaite ta nu wam kumumbi ke ndakate ḅḅa sakam kumuḅ e? i ... Ye taḅamba idus ndawet.

¹⁵ Kuate nu pasa te Moses sana le nu kuyar mbolḅḅe kuyarna le minit.

Ye taḅḅo ande mapewam iduset ta ye nu mapewet. Ye taḅḅo ande sinawam iduset ta ye nu sinawet ḅḅate. *Kisim Bek 33.19*

¹⁶ Ta tuku Kuate nu ande mapete ta taḅḅo tuku wamḅḅus ko nuḅe piro tuku mundu ta tuku nu mape nḅate. Kuga. Nu nuḅe wamḅḅus sina tambi ndo nu mapete. ¹⁷ Kuate nu kuyar pasa ande mbolḅḅe Isip tuku gabat Farao tuku teḅenmba sakate.

Ye ne mbolḅḅe yiḅe saḅḅri te-mayoki le ye tuku nyu kilke mbol mbal iswaig ḅḅa ye ne gabat pilen ḅḅate. *Kisim Bek 9.16*

¹⁸ Ata. Kuate nu nuḅe nzali dubimba afu mapekate sulumba afu nuḅe pasa pitaiwam tuku wamḅḅus kareḅnu niḅḅit.

¹⁹ Kile tane tuku ande teḅenmba ye kusnayamḅgat. Sine Kuate tuku nzali pitaiwam kumuḅ kuga ta ndaḅam saka Kuate nu taḅḅo tuku gubra pilit ḅḅa ye kusnayuwa ta ²⁰ ye teḅenmba

nu tuku pasa lafuwamngit. Ne ima le Kuate ndon kualeyaukate. Kilke waim andenge nu tanjo wakeite ta samba ne ndanam saka ye tejenmba wakeiyina nga sa ndate. ²¹ Waim wakeikanu tanjo ta nu kilke kilmba nuje nzali ndo dubimba aganj wakeikate. Nu kilke ndui tambu waim ande maditaknu wakeimba waim ande ake aganj patinu tuku wakeite.

²² Tanjamba ndo Kuate nu nuje nzali dubimba nuje aganj ndende mbolnge wam afu kam kumu. Nu une tuku gubra njak minmba nuje sangri sunjo te-mayokmba njakmba tumningam tuku iduste ta nu ngan minmba pitik ndo ngisikam tuku minig mbal pa ninge ndakate. ²³ Nu nuje mapekate mbal mbolnge nuje wam magenu lato lato patikuwa le njakmba kanjerwaig nga idusmba tanjate. Mbal ta nane nu ndon gare njak minmba minam tuku Kuate nu o buk nane madiningina. ²⁴ Kuate nu sine wike likate mbal tuku saket ta afu Zu mbal afu kasomok mbal.

²⁵ Kuate nu tuan tanjo Hosea mbolnge nu kasomok mbal tuku tejenmba sakina.

Nane ye tuku mbal mine ndakade kuasmbi ta nane ye tuku mbal minamngaig. Mbal ta ye nane wamdus ninge ndaken ta ye nane tuku kume purmba minamngit.

²⁶ Ma ande tuku mbal nane Kuate tuku mbal kuga nga saken ta ye tane Kuate abo njak minit tuku kinjo kame ngamngit. *Hosea 2.23; 1.10* Kuate nu tanjamba sakina.

²⁷ Tuan tanjo Aisaia nu Israel mbal tuku tejenmba wi kuenjka sakina.

Piyalnge fulbul minig taŋaŋ Israel mbal burnu kumuŋ kuga ta ndui ndui ndo muskil kile-tidingam tuku wam tamngaig.

²⁸ Kuate nu dal ndaka kilke te mbolnge pitik ndo pasa nduiye te-timba lafunu pa niŋgamngat.

Aisaia 10.22-23

²⁹ Aisaia nu o buk pasa ande teŋenmba sakina.

Samba mbolok mbal tuku Mbara nu sine tuku ndare afu mape ndakina kande sine Sodom le Gomora taŋaŋ kile mine ndakeg kande.

Aisaia 1.9

Aisaia nu taŋamba sakina.

³⁰ Ye tuan taŋgo kame tuku pasa satingit ta tugunu teŋenmba. Kasomok mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku ndin sota matuk tukul ndakinaig ta nane Kuate nu kumuŋ ŋginaig sulumba Kuate am mbolnge tiŋreknu mayok kinaig. ³¹ Israel mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku tukul dubika matuk tukulka nane tiŋreknu mayok ndakinaig. ³² Ta ndaŋam? Nane tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilnaig ta naŋgine piro tuku saŋgri mbolnge sotinaig. Kuate nu kumuŋ ŋga nu mbolnge sote ndakinaig. Ndame ande taŋgo kupe daŋngade ta nane ndame ta mbolnge bikekade.

³³ Kuyar pasa nu teŋenmba sakate.

Ata. Ye Sion tumbraŋnge ndame ande kupe daŋngam tuku pili le minamngat. Ndame sungo ta mbolnge nane barinunngaig. Ande nu ndame ta tuku saŋgri tomba tiŋguwa ta nu tumail pulununngat ŋgate. *Aisaia 28.16*

10

Israel mbal ndin mayenu ŋgisinaig

¹ Tira kame, yiŋe mbal Israel nane muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku ndin ta te-silikuwaig ŋga ye wamdus saŋgrinu pilmba Kuate yabaŋet. ² Nane Kuate dubi mayewam tuku ŋgamuŋgal kundekundeniŋgit ta nane ndin katese ndade. Ye nane tuku maŋau ta kila. ³ Nane Kuatenge ndo taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate wam ta gilai minmba naŋgine saŋgrimbi tiŋreknu mayok kambim tuku wamdus saŋgrinu pilig. Nane Kuate nu taŋgo tiŋreknu kile-mayokkate ndin ndindo ta pitaide.

⁴ Kristus mbolŋge tukul pasa kumna. Kile nu tuku kume tuku saŋgri tomba tiŋgade mbal nane Kuate am mbolŋge tiŋreknu mayok kinig. ⁵ Moses nu tukul pasa dubimba tiŋreknu mayok kambim tuku teŋemba kuyarna.

Ande nu tukul pasa ŋakmba dubi mayewa ta nu abo ŋak minmba minamŋgat ŋgina. *Wok Pris 18.5*

⁶ Kristus tuku kume mbolŋge tiŋreknu mayok kinit wam ta minde bada taŋaŋ kuga. Kuyar pasa ande teŋemba sakate.

Ima nu samba mbol ambe kaŋgat ŋga idus ndawa ŋgate. *Lo 30.12*

Sine pasa tamba ande nu samba mbol kumba Kristus tumba ndekuwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg. ⁷ Ko ima nu kumanu mbal tuku tumbraŋ kaŋgat ŋga idus ndawap. Pasa tamba ande nu Kristus kumanu mbal ŋgamukŋge te-tiwa le son ŋgam kumuŋ ŋganu sukeg.

⁸ Kristus son ŋgam tuku ndin minde bada taŋamba kuga. Kuyar pasa te ise tiwap.

Kuate tuku pasa tane tugumŋge minit. Tane tuku
minŋe mbolŋge ŋgamuŋgal sinamŋge minit.

Lo 30.14

Ata. Nu son ŋgam tuku minde bada kuga. Pasa
tane tugumŋge minit ta sine kukliweg. Tane Kris-
tus tuku kume tuku sanŋri tomba tinŋap ŋgeg not.

⁹ Ne nane miŋgemi Yesus nu Sunŋo Ndindo
minit ŋga te-mayokmba saka sulumba nane
ŋgamuŋgalmbi Kuatenŋge Yesus kumna le te-tina
ta ne son ŋga ta Kuate nu ne tuku muskil te-tiwe
tanmbimŋgat. ¹⁰ Sine ŋgamuŋgalmbi son ŋgeg
le Kuatenŋge sine tinreknu ŋgate. Sine miŋgemi
pasa ta te-mayokey le muskil kile-tidinŋe sinŋit.
¹¹ Kuyar pasa ande tenenmba sakate.

Ande nu ndame ta tuku sanŋri tomba tinŋuwa ta nu
tumail pulunungat ŋgate. *Aisaia 28.16*

¹² Sine Israel mbal tane kasomok mbal Sunŋo am
mbolŋge sine kise kise mine ndakeg. Nu sine
ŋakmba tuku Sunŋo ndindo minit. Nane afu nu
sinzanŋinŋuwa ŋga nu wikade ta nu nane ŋakmba
nunŋe ranŋun mayenu tambi sinzanŋinŋit. ¹³ Kuyar
pasa nu tenenmba sakate.

Nane afu Sunŋonŋe sinzanŋinŋuwa ŋga wikade
ta nu nane ŋakmba muskil kile-tidinŋe
ninŋamŋgat ŋgate. *Yoel 2.32*

¹⁴ Nane nu tuku sanŋri gilai minmba son nda ŋgade
mbal ta ndanŋanmba nunŋe nane sinzanŋinŋuwa
ŋga nu wikam kumuŋ? Nane nu tuku nyu ise
ndakuwaig ta ndanmba nane son nguwaig? Ande
nu Kristus tuku pasa tumba nane tugumŋge kukli
ndawa ta ndanmba nane isamŋgaig? ¹⁵ Afu nanŋine
mbal afu pasa kukliwam tuku kukul ndanŋinŋuwaig

ta ndanmba nane kumba pasa ta kukliwamngai?
Kuyar pasa ande ta tuku tenenmba sakate.

Ande nu pasa mayenu tumba pro sine tugumnge
sakate ta sine gare-garekeg ngate. *Aisaia*
52.7

Israel mbal pasa mayenu pitainaig

¹⁶ Kristus tuku pasa mayenu isig mbal gu-
dommba nane pasa ta dubi ndade. Aisaia nu ta
tuku tenenmba sakina.

O Sungo, sine pasa kukliweg le ande nu son nda
ngate ngina. *Aisaia 53.1*

¹⁷ Sine Aisaia tuku pasa ta mbolnge tenenmba kila
pileg. Son ngam tuku ndin ta Kristus tuku kuk-
liweg. ¹⁸ Ye tane kusnatingamngit. Israel mbal
nane pasa mayenu ise ndakinaig e? Kuga. Nane
sinjka pasa mayenu buk isnaig. Kuyar pasa ande
tenenmba sakate.

Nane Kuate tuku pasa kuklinaig le kilke mbol
mbal njakmba isnaig. Nanjine pasa ta
sunjoka kilke tugu njakmba kumungina ngate.
Mune 19.4

¹⁹ Ye man lato kusnatingamngit. Nane Israel mbal
pasa ismba tugunu katese ndanaig e? Kuga. Nane
sinjka katesenaig. Moses nu o buk Kuate tuku
minje pasa tenenmba sakina.

Ye mbal nyu kugatok mbolnge manau mayenu ki
le tane Israel mbal wamdus njayongamngai.

Ye kilke kisekok mbal wamdus tugusek kugatok
minig ta sinzanngi le tane gubra tamngai
ngina. *Lo 32.21*

²⁰ Ngumennga Aisaia nu Kuate tuku minje te-
mayokmba pasa sangrinu ande tenenmba sakina.

Ye sote ndakade mbal ye te-silikam tuku ndin tumningamngit. Nane ye kusna ndangade mbal nane ye kila palmbim tuku ye nane tugumnge mayok kanngit ngina. *Aisaia 65.1*

²¹ Nu nuŋe mbal Israel tuku tenenmba sakina.

Ait kuennu nane ye tuku pasa pitaimba ngueu pilig mbal nane ye tugum prowaig nga wika minet ngina. *Aisaia 65.2*

Aisaia nu Kuate tuku miŋge taŋamba te-mayokna.

11

Kuate nu Israel mbal tuku sinaningina

¹ Ye tane kusnatingamngit. Kuate nu nuŋe mbal Israel pitaikina nga idusde e? Siŋka nu taŋa ndana. Ye mata Israelnu. Ye Abraham tuku ndare. Ye tuku tugu ta Benyamin. ² Kuate nu nuŋe mbal Israel kilam tuku o buk madiningina ta nu nane pitai ndakate. Elia tuku wam kube kuyar pasa mbolŋge minit ta tane kila. Nu Israel mbal tuku maŋau kangerka nu nane pasa mbolŋge patika Kuate sana: ³ O Sungo, nane Israel mbal ne tuku tuan taŋgo ŋakmba kilmba bale farmba ne atraukam tuku mbain ta kilmba ŋaigo siglikade. Kile ye yiŋe ndo ne dubinumba minet le nane ye mata baleyam tuku ndin sotade ngina. ⁴ Taŋakina le Kuate nu ndek Elia tenenmba sana: Kuga. Israel mbal ŋgamukŋge nane gudommmba 7,000 ye dubiyade le ye nane kulatket. Nane yabri mbara Baal mbariŋ ndade nga Elia sana.

⁵ Taŋamba ndo kile ait te mbolŋge sine Israel mbal ndui ndui Kuate dubimba mineg. Kuate nu o buk sine ake sinaŋ make patika kilam tuku

madisingina. ⁶ Nu ake sinaŋ sine make patika madisingina ta singine wam ke likeg ta mbolŋge sine nuŋe mbal mayok nda kinge. Kuga. Sine nuŋe ake make patikate wam ta mbolŋge ndo nuŋe mbal mayok kinge. ⁷ Wam ta mbolŋge sine teŋenmba kila pileg. Israel mbal nane tiŋreknu mayok kambim tuku ndin sotinaig ta te-sili ndakinaig. Ku-ate nu sine ndui ndui kilam tuku madisingina mbal sinenŋe ndo te-silikeg. Nane afu ŋgamuŋgal tukulmba wamdus karenŋnu niŋgina. ⁸ Kuyar pasa ande teŋenmba sakate.

Kuate nu nane tuku ŋgamuŋgal wamdus tukulam tuku maŋau niŋgina le nane ammbi agaŋ kaŋger ndaka kilbambi pasa ise ndakade. Kile nane taŋamba ndo minig ŋgate. *Aisaia 29.10*

⁹ David nu mata teŋenmba sakina.

Nane agaŋ ndende kumumbi minmba den ndakeg ŋga idusde. Wamdus taŋge nane biye tidinŋuwa le nane ndekuwaig sulumba lafunu kumumbi tuwaig.

¹⁰ Nane tuku am ma makenŋge soŋguwa le mambil ndawaig.

Nane piti ŋak minmba poska lika minmba minwaig ŋgina. *Mune*

69.22-23

David nu taŋamba sakina.

Kuate nu kasomok mbal kilna

¹¹ Ye maŋ tane kusnatiŋgamŋgit. Israel mbal nane Kuate tuku ndin nduiye ŋgisinaig ŋga idusde e? i ... Nane taŋa ndanaig. Nane mbarmba Kristus pitainaig le muskil kile-tidinŋe niŋgam tuku pasa ta nane tane kaŋgerka am kikonŋ tinŋa pasa mayenu

ta maŋ tam iduswaig ŋga tane kasomok mbal tugum kina. ¹² Israel mbal mbarnaig le kilke mbol mbal ŋakmba Kuate tuku wam mayenu ta te-silikinaig. Nane Kuate kusrenaig le nuŋe wam mayenu tane kasomok mbal mbol prona. Ngumneŋga Israel mbal maŋ ŋgamuŋgal biye mbilmba Kuate tugum kuwaig le wam mayenu nane tuku mbar mbolŋge prona ta limba siŋka wam mayenu suŋgo ŋayo taŋgo ŋakmba mbolŋge mayok kaŋgat.

¹³ Kile ye tane kasomok mbal satingamŋgit. Ye tane kasomok mbal tuku aposel minet ta piro te suŋgo ŋga wamdus saŋgrinu pilmba piroket. ¹⁴ Ye maŋau tambu yiŋe tugu am kikon tiŋga nane tuwaig ŋga iduset. Taŋamba nane afu turmba muskil kile-tidinguwaig. ¹⁵ Kuate nu Zu mbal kile-sikina le kilke mbol mbal ŋakmba Kuate ndoŋ tumawam tuku ndin mayok kina. Ngumneŋga nu maŋ Israel mbal luka kilwa le ame wam suŋgo mayok kaŋgat? Taŋgo kummba maŋ aboŋgate wam suŋgo taŋaŋ.

¹⁶ Bret inumnu kuerka Kuate atraukate ta bret ŋaknu ta Kuate tuku. Ail tugunu Kuate tuku minit ta ail wainu ŋakmba nu tuku. ¹⁷ Ail ndinok ta Kuate nu wainu afu kat pugurka duŋekok olif ail wainu kilmba wainu ndinok afu ŋgamukŋge tuturmba kuse likina. Tane kasomok mbal duŋekok olif ail taŋaŋ kile Zu mbal tuku wam magenu nane ndoŋ kilig. ¹⁸ Tane wam ta tuku idusmba sine ail wainu ndinok liningeg ŋga payam ndakap. Ail tugunu ail wainu mbolŋge saŋgri ti ndaŋgate. Kuga. Tane ail tugunu mbolŋge saŋgri tiŋgade.

¹⁹ Tane afu taŋgine ŋgarosu payamka teŋenmba

sakade. Sine kasomok mbal ail ta mbolŋge tuturbe ŋga nu wainu afu kat pugurka pankina ŋga sakade ta son ta ²⁰ nane Zu mbal son nda ŋginaig tukunu Kuate nu nane kat pugurka pankina. Tane ŋgamuŋgal son ŋak minig tukunu tane ail ta mbolŋge minig. Tane taŋgine ŋgarosu payam ndaka kurau mayemba taŋgine ŋgamuŋgal son biye dewap. ²¹ Wainu ndinok ta nane son nda ŋginaig le Kuate nu nane mape ndaka kat pugurkina. Tane duŋekok olif ail taŋaŋ minmba son maŋau kusrewap ta nu siŋka tane mape ndaka kat pugurkamŋgat.

²² Ata. Tane Kuate tuku raŋgun maŋau le gubra maŋau te kila palpe. Kuate kusremba barinŋade mbal nu mape ndaka kile-pankate ta tane Kuate tuku raŋgun mayenu ta tade. Tane taŋamba tumba minmba minam tuku ŋgamuŋgal son biye dewap. Kuga ta nu tane mata kat pugurka pankamŋgat.

²³ Israel mbal nane maŋ ŋgamuŋgal biye mbilmba Kuate tuku saŋgri tomba tinŋuwaig ta nu nane kilmba maŋ ail ta mbolŋge tuturniŋguwa le minamŋgaig. Kuate nu taŋawam kumuŋ. ²⁴ Tane kasomok mbal buk duŋekok olif ail wainu minnaig le Kuatenŋge tane kat pugurka kilmba nu ail prode maŋau ta mbilmba olif ail mayenu ta mbolŋge tuturmba kuse likina. Wainu ndinok ta nu nane maŋ kilmba ail ta mbolŋge tuturmba kuse likam tuku ta minde bada kuga.

Kuate nu kilke mbol mbal ŋakmba sinaniŋgit

²⁵ Tira kame, tane taŋgine ŋgarosu payamkubekaig ŋga ye wam ande kuirok minit ta te-kilimba satinŋamŋgit. Israel mbal afu Kuatenŋge

ngamuŋgal tukulmba wamdus karenu niŋgina le Kuate ngumnenaig ta nane taŋamba nduiye mine nda. Kuate nu tane kasomok mbal giganmba kilam tuku maditiŋgina ta ka kumuŋguwa le Israel mbal ngamuŋgal tukulmba wamdus karenu minig ta kusrewamŋgaig. ²⁶ Wam ta mbolŋge Israel mbal ŋakmba muskil kile-tidiŋge niŋgamŋgat. Kuyar pasa ande ta tuku teŋenmba sakate.

Muskil kile-tidiŋge niŋgam tuku taŋgo nu Sion tumbran ŋungo mbolŋge prowamŋgat.

Nu prowa sulumba Jakob tuku tugu Kuate ngumnede maŋau ta pitaiwamŋgat. *Aisaia 59.20*

²⁷ Taŋamba ye nane ndoŋ pasa katen ta kumumba nane tuku une maŋau saukamŋgit ŋgate. *Yeremia 31.33*

²⁸ Kristus tuku pasa mayenu Israel mbal nane pitaimba Kuate ŋgueu pilnaig ta tane kasomok mbal pasa ta isig. Nane Kuate tuku ŋgueu pilig wam ta mbolŋge nu tane turkate ta Kuate nu nane kilam tuku madiniŋgina ta nu nane tuku mbuŋ kame idusniŋmba nane tuku kume purmba minit.

²⁹ Kuate nu wamdus mbil ndate tuku. Nu nuŋe wam magenu afu niŋgit ta nu maŋ yai ndakate. Nu afu kilam tuku madiniŋgit ta nu maŋ nane pitai ndaniŋgit. ³⁰ Israel mbal nane ambonŋga Kuate tuku miŋge dubinaig ta ngumneŋga Kristus mbolŋge pitainaig. Tane nu tuku pasa ambonŋga pitainaig mbal kile Kuate nu Kristus mbolŋge tane mapekate. ³¹ Nu tane kasomok mbal mapeka minit taŋamba ndo Israel mbal mata mapekam tuku ta kile nane nu tuku miŋge pitaimba minig.

³² Sine ŋakmba Kuate tuku miŋge pitaigeŋ le nu

sine kilmba une tuku ndalekanu maŋau mbol patikina. Tanana sulumba kile nu Kristus mbolŋge sine ŋakmba mapeka kilamŋgat.

³³ Kuate tuku maŋau ta mayenu ndo. Nu tuku wamdus kila sunŋo o mbolŋge. Sine siŋka nu tuku wamdus kila pile ndakeg. Nuŋe wamdus kile-mayokkam tuku ndin sine pileŋgam kumuŋ kuga.

³⁴ Kuyar pasa nu teŋenmba sakate.

Ima nu Sunŋo tuku wamdus kila minit? Ima nu Sunŋo wam pagu pasa sawam kumuŋ ŋgate.

Aisaia 40.13

³⁵ Ima nu agaŋ ande Sunŋo tuna ta tuku lafunu nu mbolŋge minit? ³⁶ Nuŋge agaŋ ndende ŋakmba kile-mayokkina ta nu tugu. Nu miro. Nu tuku nyu sunŋo kilŋa saŋgri ta minmba minamŋgat. Son.

12

Sine Kuate tuku ndo minbe

¹ Tira kame, tane Kuate tuku mape maŋau idusmba taŋgine ŋgarosu Kuate tuku ŋga madimba patikap le minwaig. Kuate nu atrau agaŋ taŋaŋ ta nu nzalite. Sine taŋaweg ta sine kumumbi Ku-ate mbariŋeg. ² Tane kilke te tuku maŋau te-pur ndawap. Taŋgine wamdus Kuate mbolŋge palpe sulumba kitek mayok kape. Tane taŋamba Kuate tuku nzali kila palpe sulumba wam magenu o mbolŋge Kuate garete ta ke likam kumuŋ.

Piro saŋgri yimyam tuku pasa (1 Korin 12)

³ Kuate nu ye make pilmba aposel pilna. Ye nyu tambu satingamŋgit. Tane taŋgine mironŋ payam ndaka kumumbi pileŋgap. Kuate nu saŋgri

yimyam tingit ta idusmba tangine mironj pilengap. ⁴ Ngarosu ndindo mbolnge aganj inum inumnu piro kise kise ke likade. ⁵ Tanamba ndo sine Kristus ndonj ulendikeg mbal sine gudommaba ta ngarosu ndindo ndo mineg. Ngarosu ta mbolnge sine inum inumnu mineg ta ulendika ngarosu ndindo. ⁶ Kuate nu sine njakmba make patika sine yimyam sangri kise kise ake singit tamba sine pirokuba. Ande nu Tukul Guwa tugumnge pasa ismba kile-mayokkam tuku sangri tate ta nu nuje ngamunggal son manjau tamba kile-mayokkuwa. ⁷ Ande nu tango turkam tuku sangri tate ta nu tango turkuwa. Ande nu pasa kukliwam tuku sangri tate ta nu pasa kukliwa. ⁸ Ande nu tango sangri pileningam tuku sangri tate ta nu sangri pileninguwa. Ande nu aganj ndende njak afu turka ningam tuku sangri tate ta nu waknyumba ninguwa. Ande nu gabat tango minam tuku sangri tate ta nu wamdus sangrinu pilmba piro ta kuwa. Ande nu sinamanzerka minig mbal turkam tuku sangri tate ta nu gare njak turkuwa.

Tira kame ngamunggal ningam tuku pasa

⁹ Tane wamdus tugusekmbi munju kume purkap. Tane manjau njagonu njakmba ngumneninjmba manjau magenu ndo bige dedengap. ¹⁰ Tangine tira kat tangine tananj tangine tangine munju kume purkap. Tane tangine tangine tira kame tuku nyu kile-dungam tuku ngamunggal kunde-kundetinguwa. ¹¹ Tane kanyum ndamba sangri tinga pirokap. Tukul Guwa mbolnge tumail gare njak mayok kape sulumba Sunjo tuku piro mbal minap. ¹² Tane muskil kile-tidinge tingam

tuku tairngade ta tuku gare-gareka minmba piti sinamnge ngan pilmba dirnangap. Tane mara mara Kuate yabanmba minmba ¹³ Kuate tuku mbal aganj ndende denkade ta turkap sulumba kisekok mbal kilmba tanjine wande mbolnge patikap.

¹⁴ Tane piti sertingig mbal Kuate nane sinzaningwa nga yabanap sulumba nane nyaro pasa ninmba kasur pasa ninge ndakap. ¹⁵ Nane gare njak minig mbal ndonj tane gare-garekap. Nane piti njak minmba malmbikade mbal ndonj tane malmbikap. ¹⁶ Tane tira kame ndonj wamdu ulendika tuma minmba sine sugo nga piro nyu kugatok ta kam tuku mbule ndakap. Tane sine kila sugo njak nga idus ndawap.

¹⁷ Ande tane mbolnge manau nayonu kuwa kande tane manau nayonumbi lafu ndawap. Tangonjakmba ngamuknge manau tinjeknu ndo ke likap. ¹⁸ Tane tangonjakmba ndonj ngamunggal ulendi minam tuku ndin sotap.

¹⁹ Tira kame, nane afu tane mbolnge manau najgonu kuwaig le tane Kuate lafuwa nga piti ta nu wai mbolnge ndo palpe. Kuate tuku kuyar ta tuku tenemba sakate.

Sungon sakate: Manau najgonu lafunu ta ye tuku piro. Yenge pa ta ningamngit ngate. *Lo 32.35*

²⁰ Kuyar pasa ande tenemba sakate.

Ne tuku ngueu tangon gubawa kande nyamagan tawe le nyuwa. Nu kule parawa kande kule tawe le nyuwa.

Ne tanjawa ta nu nuje ngueu manjau ta tuku kiko tumba wamdus rar prowa le kamusmba minamngat ngate. *Sindaun 25.21*

²¹ Manjau njaigonu tanje tane kile-ibenjikat nga tane nu mape ndawap. Tangine manjau magenu tamba manjau njaigonu ta kile-ibenkap.

13

Kuatenge gabat sugo patike likate

¹ Sine njakmba gafman kumnemnge minbe. Ku-ate tuku wamdus mbolnge ndo nane mayok kinig. Gabat sugo mine likade ta nuje patikate. ² Ande nu gafman tuku minje pitaite ta nu Kuate tuku wamdus pitaite. Pitaide mbal ta nane piya kumumbi tade.

³ Manjau magede mbal nane kulat tanjo sugo tuku kuru kuru ndakade. Nane wam njaigonu kade mbal ndo kulat tanjo tuku kuru-kurukade. Ne gabat ande tuku kuru-kurukam idus ndamba kande ne manjau magenu ka le nu ne nzalinuwa.

⁴ Kuate nu tane turkam tuku gabat sunjo ta pilit. Nu manjau njayonu lafuwam tuku nyu njak minit. Ta tuku ne manjau njayonu kumba kande ne nu tuku kuru-kuruka. Kuate nu manjau njaigonu kade mbal pa ningam tuku gabat sunjo ta nu tuku piro tanjo minit. ⁵ Ta tuku ye satinjit. Tane gafman tuku minje kumnemnge minap. Tane Kuate tuku pa laipam tuku ndo nu kumnemnge mine ndakap. Tane manjau tinjeknu nga nu kumnemnge minap.

⁶ Tane takis ndametinj pankap. Gafman mbal nane piro ke likade ta nane Kuate tuku piro

biyig. ⁷ Tane afu mbolŋge wam kam tuku minwaig kande nane mbolŋge ke likap. Tane takis ndametiŋ pankam tuku minmba kande pankap. Tane nyu ŋak mbal idusniŋmba nane gare niŋgam tuku wam ta ndo kap.

Taŋgine taŋgine muŋgu kume purkap

⁸ Tane agaŋ ande lafuwam tuku mine ndakuwa. Taŋgine taŋgine muŋgu kume puram tuku maŋau ta ndo lafuwam tuku minwa. Nane afu tane tugumŋge minig ta tane nane tuku kume purde ta tane Kuate tuku tukul pasa ŋakmba kumude.

⁹ Kuate tuku tukul gudommmba minig. Taŋgo pino muŋgu kuayar ndakap. Taŋgo bale ndawap. Agaŋ ande kuayar ndawap. Agaŋ ndende kilam tuku piriri ndawap. Tukul kame sakit ta ŋakmba tukul pasa teŋge ulendite. Tukul ta teŋenmba. Tane taŋgine ŋgarosu tuku kume purde taŋamba ndo tane tugumŋge minig mbal tuku kume purap ŋgate.

¹⁰ Taŋgo nu kume pur maŋau tamba ande ŋayo siliwam kumuŋ kuga. Ande nu kume pur maŋau ŋak minit ta nu tukul ŋakmba kumute.

¹¹ Kile mineg ait te tane kila. Ta tuku wam ŋakmba ta dubikap. Sine muskil kile-tidiŋge siŋgam tuku pasa ismba son ŋgigen ait ta kile ait kuen kinit. Ta tuku taŋgine wamdus kinyanu minig ta kuagnekap. ¹² Ma furir tuku ait kugawam bafute le mafewam tuku ait buk patukate. Ta tuku ma make tuku maŋau kile-sika mafen tuku maŋau kilmba tamba maŋau ŋaigonu kile-ibenkuba. ¹³ Sine mafen mineg taŋaŋ maŋau magenu ndo kube. Sine afu ndoŋ minyoka isukusmba maim-maimka kule kamenu nye ndakube. Sine fare fare taŋgo

pino ndonj une ndakube. Kutur manjau kiko njak ta ke ndakube. Afu ndonj kualeyau ndakube. Afu tuku mine tuku wamdus kagli Njr ndakube. Sine ma make tuku manjau tananj njakmba kusrekube.

¹⁴ Tane singine Sunjo Yesus Kristus tuku manjau te-purap sulumba tangine njarosu tuku nzali njagonu kam tuku idus ndaningap.

14

Sine tira kame tuku son manjau pile ndangube

¹ Tira ande tuku son manjau gisleknu ta nu tane ndonj manjurkam tuku tap. Tane nu ndonj kualeyauka nu tuku manjau te-ibenjam tuku idusmba te ndakap. ² Tira ande nu ye aganj njakmba nyam kumunj ngate. Ande nu son manjau gisleknu njak minmba ye mbarikit nga nu ndem mbulmba nyamaganj ndo nyate. ³ Ande nu ndem nyate tanje ande nu nyamaganj ndo nyate ta tala ndawa. Ande nu ndem nda nyate tanje nu tanjo ndem nyate ta nu mbarte nga sa ndakuwa. Kuate nu nale arnej kilna. ⁴ Ne ima le ande tuku piro tanjo tuku son manjau pilete. Nu pilemba kumumbi kate ko mbarte ta ne tuku piro kuga. Nuje Sunjo tuku piro. Sunjonge nu sanjri tuwit ta nu kumumbi mayok kanjat.

⁵ Tira ande nu ait afu tukul njak ngate. Ande ait njakmba kumu kumu tukul kugatok nga iduste. Tangine mironj yimyam manjau dubiwam tuku ta pilenga te-tiwap. ⁶ Ait afu sugo ngade mbal ta nane Kuate tuku nyu idusmba tanjade. Nane ndem nyade mbal Kuate gare pasa tuwig sulumba Kuate tuku idusmba nyade. Nane ndem nda nyade mbal

nane Kuate tuku mata idusmba ndem nda nyade. Nane nyamaganj ndo nyade ta tuku Kuate gare pasa tuwig. ⁷ Sine mineg ta singine mironj tuku mine ndakeg. Ko kumeg ta singine mironj tuku kume ndakeg. ⁸ Sine abo njak mineg ta sine Sunjo tuku nyu te-dungam tuku mineg. Sine kumeg ta Sunjo tuku nyu te-dungam tuku kumeg. ⁹ Kristus nu kumanu mbal abo njak minig mbal tuku Sunjo minam tuku nu kummba manj tingina. Ta tuku sine abo mineg e ko kumeg ta sine Sunjo tuku ndo mineg.

¹⁰ Ne wam ta idusmba tira ande tuku son manjau pilenga nu mbarte nga sa ndaka. Ko ne afu tuku son manjau kanjerka tala tala ndaninga. Sine njakmba Kuate am mbolnje tingube le nunje sine pilesingamngat. ¹¹ Kuyar pasa ande ta tuku tejenmba sakate.

Sunjo nu sakate: Ye sinjka abo minet tanjan pasa te sinjka mayok kangat. Tanjo njakmba ye tugumnje dagol tidrongamngaig. Nane njakmba ye tuku nyu te-dungamngaig ngate.
Aisaia 45.23

¹² Ta tuku sine njakmba Kuate tugumnje singine wam njakmba ke likeg ta kilimok kilemayokkamngig.

Sine tira kame tuku ngamunggal njaigo sigli ndakube

¹³ Ta tuku sine singine munju pilengeg wam ta kusrekube. Sine wamdus sanjrinu pilmba singine tira inum ndekam tuku wam ande ke ndakube. ¹⁴ Ye Sunjo Yesus ndonj ukendiket ta nyamaganj ndem njakmba nyam tuku tukul kuga. Ye wam ta kila minet ta ande nu aganj ande nyam tuku tukul njak nga iduste ta nu tuku wamdus sinamnje tukul

taŋaŋ mayok kinit. ¹⁵ Tira ande nu agaŋ ande nyam tuku tukul ŋak ŋgate le ne tumba nyate ta ne nu tuku wamdus ŋayo silite. Taŋate ta ne tira tuku kume purte wam ta kusrete. i ... Kristus nu tira ta tuku kumna. Ne agaŋ nyate tambu nu ŋayo sili ndawa.

¹⁶ Ne ye agaŋ ŋakmba nyam kumuŋ ŋga sakate ta ne kumubi sakate. Naŋe wamdus mayenu ta andeŋge ŋayo siliwam tuku ndin wakei ndawa. ¹⁷ Sine Kuate kumnemŋge mineg mbal sine nyam-agaŋ le kule nyeg ko nda nyeg ta alo sunŋo kuga. Sine tiŋreknu mayok ka ŋgamuŋgal mukuk minmba Tukul Guwa mboluŋge gare ŋak mineg wam ta ndo alo sunŋokanu. ¹⁸ Ande nu taŋamba Kristus dubite ta nu Kuate gare tuwit. Taŋgo pino nane nu tuku maŋau ta kaŋgermba saka minig.

¹⁹ Sine ŋgamuŋgal ulendi minmba siŋgine siŋgine wamdus saŋgri pilewam tuku saŋgri tiŋga wam ta ndo ke likube. ²⁰ Ne agaŋ ande nzalinu nyate tambu Kuate tuku piro ŋayo sili ndawa. Nyamagaŋ ŋakmba tukul kugatok ta ande nu ne agaŋ nyate ta mboluŋge ndekate ta ne mbarte. ²¹ Naŋe tira ande bariŋgikat ŋga ne ndem ko grep kule nye ndaka ko wam kise afu ke ndakate ta ne maŋau tiŋreknu dubite. ²² Ne wam afu kam kumuŋ ŋgate ta Kuate am mboluŋge ndo minwa. Ne wam ande pilerŋga ye kam kumuŋ ŋga idusmba wamdus piti kugatok ta ne gare ŋak minit. ²³ Ne wamdus armba ŋak agaŋ ande nya ta ne mbarte. Ne naŋe ŋgamuŋgal son pitaimba tumba nyate ta tuku. Ande nu wam andembi nuŋe son ŋgate maŋau piti serte ta nu mbarte.

15

¹ Sine Kristus dubimba ngamuŋgal son saŋgri ŋak mineg mbal sine tira kame son maŋau gisleknu minig ta turkube. Sine siŋgine maye minam tuku ndo idus ndabe. ² Sine tira kame wamdus saŋgri pileniŋgam tuku nane tuku wamdus kumnemŋge minmba maŋau tamba nane turkube. ³ Kristus nu mata nuŋe maye minam tuku ndo idus ndana. Kuyar pasa ande Kristus nu Kuate ndoŋ pasatina ta teŋenmba sakate.

Nane ne tumail pannade mbal ye turmba tumail panyade. *Mune 69.9*

Kuyar pasa nu taŋamba sakate.

⁴ Kuyar pasa o buk kuyarke likinaig ta sine tumsiŋgam tuku mayok kinaig. Sine kuyar pasa ta burka saŋgri tiŋga dirnaŋgube sulumba ngamuŋgal mukuk ŋak minmba Kuate tairŋgube. ⁵ Sine saŋgri tiŋga ngamuŋgal mukuk minam tuku maŋau Kuate tugumŋge prote. Nuŋge tane saŋgri tiŋguwa le tane Kristus Yesus tuku maŋau kubemba taŋgine taŋgine wamdus ulendi tuma minap. ⁶ Tane taŋamba minap ta tane ulendika miŋge ndindombi siŋgine Sungo Yesus Kristus tuku Mam Kuate tuku nyu te-dunŋamŋgaig. Son.

Kristus nu kilke mbol mbal ŋakmba wikina

⁷ Kristus nu Kuate tuku nyu mbol kuwa ŋga nu sine ŋakmba kilna. Taŋamba ndo tane mata Kuate tuku nyu mbol kuwa ŋga taŋgine taŋgine afu ŋakmba kile likap. ⁸ Kristus tuku maŋau satinŋgit ta tugunu teŋenmba. Kuate nu pasa o buk sakina ta alonu mayok kuwa ŋga Kristus nu Zu mbal tuku piro taŋgo mayok kina. Wam ta mbolŋge Kuate

nu Zu mbal tuku mbun kame pasa saningina ta kumungina. ⁹ Wam ta mbolnge kasomok mbal mata Kuatenge mapekina le nane nu tuku nyu te-dunginaig. Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Ye kasomok mbal ngamuknge ne tuku nyu te-dungamngit. Ye ne tuku nyu mbol kuwa nga mune ande ulamngit ngate. *2 Samuel 22.50; Mune 18.49*

¹⁰ Kuyar pasa ande tejenmba sakate.

Tane kasomok mbal Kuate tuku mbal Israel ndon gare-gareka minap ngate. *Tukul Pasa 32.43*

¹¹ Pasa ande mata tejenmba sakate.

Tane kasomok mbal Sungo tuku nyu te-dungap. Ese. Kilke tugu jakmba nu tuku nyu te-dungap ngate. *Mune 117.1*

¹² Tuan tanjo Aisaia nu mata sakina:

Yesi tuku mbun sungo ande prowamngat.

Nu kasomok mbal tuku Sungo minam tuku mayok kangat. Nunge nane muskil kile-tidinge ningam tuku tairngamngaig ngina. *Aisaia 11.10*

¹³ Sine Kuate tairnga mineg wam ta nunge singit. Tane nu kumun nga minap le nunge gare manau ngamungal mukuk sungomba tinguwa. Nu tanjawa ta tane Kuate tairnga minig wam ta Tukul Guwange lato lato sangri pilemba minamngat.

Paulus nu nune piro tuku sakina

¹⁴ Tira kame, ye tane tuku wamdus ar ar ndawet. Tane rangun manau kumunganu jak minmba pasa tugusek jakmba kila minig tukunu tangine tangine mungu kile-tidingam kumun. ¹⁵⁻¹⁶ Kuate nu ye make pilmba tane kasomok mbal ngamuknge Kristus Yesus tuku piro tanjo

minam tuku ye madiyahina. Ta tuku ye waje te mbolnge tane man idusam tuku ye pasa sangrinu afu kuyarit. Ye pasa mayenu kukliwet te pris tana Kuate tuku piro biyet. Tane kasomok mbal Tukul Guwa mbolnge kumumbi purfenu mayok kape le Kuate nu nzalinu kilwa nga ye tane atrau agana mayenu tana Kuate tambim tuku piro ket.

¹⁷ Ye Kristus ndona ulendiket tukunu ye Kuate tuku piro ke liket te ye payamkam kumu. ¹⁸ Kristus nu kilke mbol mbal nakmba pasa mayenu dubiwaiga nga nu ye mbolnge wam afu ke likina ta ndo ye saka minet. ¹⁹ Ye pasa kuklimba wam afu ke lika ye sangri kitek tumningmba Tukul Guwa tuku sangri yimyam kile-mayokka wam nakmba ta Kristus nu ye mbolnge piro kina. Ta tuku ye Yerusalemnge Kristus tuku pasa mayenu kukliwam tuku piro tugu pilmba kumba ka ka Iliria ma mbolnge tinga piro suluwen.

²⁰ Ye Kristus tuku piro mbal afu tuku piro tuturam idus ndawet. Nu tuku nyu kinit ma mbolnge ye pasa kukliwe nda. Nu gilai mbal tugumnge ye pasa kukliwam tuku wamdus sangrinu pilet.

²¹ Kuyar pasa ande ye idusmba tanamba piro ket ta tenemba.

Nane nu tuku pasa ise ndakade mbal nane ismba wamdus purfeningamngat.

Nane nu tuku nyu ise ndakade mbal nane nu kila palmbimngai gate. *Aisaia 52:15*

Paulus nu Rom mbal kangerkam idusna

²² Ye ait sungomba tane tugum prowam tuku iduset ta yina piro sungo tenge ndin purte. ²³ Kile kilke te mbolnge piroket ta buk kugate. Ye yar

gudommba tane tugum kambim tuku sunḡomba idusmba minet ta ye Spen kambim nga pro tane kaḡertingam iduset. ²⁴ Ye tane ndoḡ ait fagnu minmba gare ti le tane ye mindeyumba ka nd-inḡge kayeyap le ye Spen ka ḡget.

²⁵ Ye kile ndametiḡ afu kilmba Yerusalemḡge Kuate tuku mbal turkam kaḡit. ²⁶ Nane agaḡ ndende tuku denkaḡe tukunu Masedonia le Akaia ma mbolḡge tira kame afu nane turkam tuku ndametiḡ te patikinaig. ²⁷ Nane naḡgine mironḡ wam ta kam idusnaig ta nane kumumbi kinaig. Kasomok mbal Israel mbolḡge lafu ḡak minig. Nane Israel mbal tugumḡge Kuate tuku wam magenu kilig tukunu kile kasomok mbal nane Israel mbal afu ḡgarosu tuku agaḡmbi turkam kumuḡ. ²⁸ Ye ndametiḡ te kilmba Yerusalem mbal niḡgi sulumba ye Spen kambim nga ka tane tugum ta prowamḡgit. ²⁹ Ye tane tugum prowi ta ye Kristus tuku gare maḡau ḡakmba ḡak tane tugum prowamḡgit ta ye kila.

³⁰ O tira kame, sine ḡakmba Sunḡo Yesus Kristus tuku mbal mineḡ. Sine Tukul Guwa mbolḡge muḡgu kume purkeḡ. Ta tuku ye teḡenmba satinḡamḡgit. Tane ye turyam tuku ye ndoḡ Kuate sunḡomba yabaḡbe. ³¹ Yudea ma tugu mbolḡge son nda ḡgaḡe mbal ye baleyam idusde ta ye maye minam tuku Kuate yabaḡap. Kristus tuku mbal Yerusalemḡge nane kasomok mbal tuku ndametiḡ te kilam mbulbekaig. Nane gare ḡak kilwaig nga ta tuku mata Kuate yabaḡap. ³² Kuate nu nzaliwa le ye taḡamba gare ḡak tane tugum ta promba ait afu tane ndoḡ mini sulumba wamduḡ gare tamḡgit.

³³ Kuate nu ngamunggal wamdus bul sersingam tuku nu tugu. Nu tane ndonj minmba minwa. Son.

16

Paulus nu Rom mbal kaiye pasa ningina

¹ Kristus tuku piro pino ande nyunu Febe tane nu tuku nyu kila palpe nga satinghamgit. Nu Senkrea tumbraŋ sunjo mbolŋge Kristus tuku kuasmbi ngamukŋge piro kate. ² Nu tane tugum ta prowa le tane Kuate tuku mbal minig ta temayokmba Sunjo tuku nyu mbolŋge nu tap. Nu wam afu denkuwa kande turap. Nu tira kame sunjomba ye mata turyina.

³ Prisila le Akuila nale ye ndonj Kristus Yesus tuku piro kigenj ta tane nale tuku gare pasa te sanikap. ⁴ Nalekam ta ye maye minam tuku ye turyumba kume dirnaik. Ta tuku kasomok mbal Kristus tuku kuasmbi minig ta nane njakmba ye ndonj nale gare pasa nikig. ⁵ Nale tuku wandekŋge Kristus tuku kuasmbi manjurkade mbal nane mata gare pasa te ningap.

Mbal njakmba nyu kilamngit te yiŋe gare pasa te saningap. Yiŋe gulab mayenu Epenetus. Asia mbal ngamukŋge nu ambonja Yesus tuku son ngina. ⁶ Pino ande Maria tane ngamukŋge piro karenkina. ⁷ Andronikus nale Yunias sine tugu ndindo nale ye ndonj muli wandek sinamŋge mingenj. Ye Kristus gilai minen le nale ambonja son nginaik. Aposel kame ngamukŋge nale nyu njak minik. Nane njakmba ta yiŋe gare pasa te ningap.

⁸ Afu tenenmba. Ye tuku gulab mayenu Ampliat. ⁹ Ande Urbanus nu sine ndonj Kristus tuku

piro biyit. Ande Stakis nu ye tuku gulab mayenu ande. ¹⁰ Ande Apelis nu Kristus tuku tanjo tugusek mayok kina. Aristobulus tuku ndare tuma mbal mata yiŋe gare pasa niŋgap. ¹¹ Herodion nu ye ndoŋ tugu ndui ta. Narsisus tuku ndare afu Sunjo tuku mbal minig ta ŋakmba yiŋe gare pasa te saniŋgap.

¹² Afu teŋenmba. Sunjo tuku piro karenkate pino ar Trifina nale Trifosa. Pino ande Persis nu mata Sunjo tuku piro karenkate. ¹³ Tira ande Rufus nu Sunjo tuku tanjo tugusek. Ina nuŋe nu ye tuku ina taŋaŋ minit. ¹⁴ Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas tira afu nane ndoŋ minig. ¹⁵ Filologus, Yulia, Nerius nale kulim nuŋe Olimpas Kuate tuku mbal nane ndoŋ mine likade ta ŋakmba yiŋe gare pasa te saniŋgap.

¹⁶ Tane taŋine taŋine tira kame ndoŋ munju kume purkade maŋau ta alonu te-mayokap.* Kristus tuku kuasmbi yimyam ŋakmbaŋge tane tuku kaiye pasa pilig le ilit.

Yabri tum mbal tuku rironjo pasa

¹⁷ Tira kame, nane afu tane purka afu tuku wamdus tugusek didikade ta tane nane kila patika nane ndoŋ ulendi ndakap. Nanenŋe sine pasa tugusek tumtingigen ta pitaide. ¹⁸ Nane siŋgine Sunjo Yesus Kristus tuku piro mbal kuga. Nane naŋgine ŋgarosu tuku nzali ŋaigonu maro ŋak minam tuku ndo piro kade. Naŋgine ŋule parak pasambi tira afu wamdus saŋgri kugatok ta didikade.

* **16:16:** Zu mbal nane kume purkade maŋau ta alonu te-mayokmba munju mumukade.

¹⁹ Tane Kuate tuku minḡe dubi mayede ta nane ḡakmba isig. Ye wam ta tuku gare-gareket. Tane maḡau mayenu kam tuku kila sunḡo ḡak minap sulumba maḡau ḡayonu kam tuku gilai taḡaḡ mi-nap. ²⁰ Tane taḡamba minap ta Kuate nu pitik ndo Satan tumba tane tuku kupe kumnemḡe pilmba to firamḡgat. Kuate nu ḡgamunḡal mukuk sinḡit tuku tugu. Sine tuku Sunḡo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.

²¹ Timoteus nu ye ndoḡ pirokate ta nunḡe tane kaiye pasa tinḡit. Lusius Yason Sosipater nane ye tuku tugu ndui ta nane mata tane kaiye pasa tinḡig.

²² Ye Tertius Paulus tuku minḡe pasa kuyaret te ye mata kaiye pasa tinḡet.

²³ Gaius nu ye Paulus nu tuku wande mbolḡe minam tuku sakate. Nu Kristus tuku mbal ḡakmba mbolḡe wam mayenu ta kate. Nu mata tane kaiye pasa tinḡit. Erastus nu tumbranḡ sunḡo te tuku ndametinḡ kulatkate taḡo sine tuku tira Kuartus nale mata tane tuku kaiye pasa pilik.

²⁴ [Sine tuku Sunḡo Yesus Kristus nu tane make patikuwa. Son.]

Paulus nu Kuate tuku nyu te-dunḡina

²⁵ Sine Kuate tuku nyu te-dunḡube. Ye pasa mayenu Yesus Kristus tuku kukliwet ta Kuate nu ta mbolḡe tane sanḡri piletinḡamḡgat. Pasa mayenu ta buk kuirok minna le taḡo nane gilai mine sunḡona le ka ka kile nu kilimok mayok kinit.

²⁶ Kuate nu minmba minit nu taḡo ḡakmba pasa mayenu son ḡga dubiwaig ḡga iduste ta kilimok mayok kinit le kilke mbol mbal ḡakmba ise likeḡ.

Tuan tango kame tuku kuyar ta mbolŋge kilimok mayok kinit.

²⁷ Kuate nu ndo wamdus kila ŋakmba ŋak. Sine ŋakmba Yesus Kristus mbolŋge Kuate tuku nyu sungo ta te-dunŋa minmba minbe.

Son.

KUATE TUKU PASA
Portions of the Old Testament and The New Testament
in the Siroi Language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Siroi long
Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siroi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

9d2e8659-afb4-5cca-93d8-23ebf89e1709